

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยกล่าวตามลำดับดังต่อไปนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสอนสังคมศึกษา
  - 1.1 ความหมายของสังคมศึกษา
  - 1.2 ความมุ่งหมายของวิชาสังคมศึกษา
  - 1.3 ทักษะจำเป็นที่ควรฝึกให้ผู้เรียนในวิชาสังคมศึกษา
  - 1.4 การสอนสังคมศึกษา
2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการอ่าน
  - 2.1 ความหมายของการอ่าน
  - 2.2 ความสำคัญของการอ่าน
  - 2.3 ความเข้าใจในการอ่าน
  - 2.4 ระดับความเข้าใจในการอ่าน
  - 2.5 องค์ประกอบของความเข้าใจในการอ่าน
3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
  - 3.1 ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
  - 3.2 องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
4. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
  - 4.1 ความหมายของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
  - 4.2 แนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
  - 4.3 ลักษณะของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
  - 4.4 บทบาทของแรงจูงใจในการจัดการเรียนการสอน
  - 4.5 การสร้างแรงจูงใจในการเรียน
5. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนแบบแลกเปลี่ยนบทบาท
  - 5.1 ความหมายของการสอนแบบแลกเปลี่ยนบทบาท
  - 5.2 ลักษณะของการสอนแบบแลกเปลี่ยนบทบาท
  - 5.3 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการสอนแบบแลกเปลี่ยนบทบาท

- 5.3.1 ทฤษฎีการประมวลสารสนเทศ
- 5.3.2 อภิปัญญา (Metacognition)
- 5.3.3 ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม
- 5.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนแบบแลกเปลี่ยนบทบาท
- 6. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการทำสัญญาเงื่อนไข**
  - 6.1 ความหมายของการทำสัญญาเงื่อนไข
  - 6.2 หลักในการทำสัญญาเงื่อนไข
  - 6.3 ข้อควรพิจารณาในการทำสัญญาเงื่อนไข
  - 6.4 ข้อดีและข้อจำกัดในการทำสัญญาเงื่อนไข
  - 6.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการทำสัญญาเงื่อนไข

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสอนสังคมศึกษา

1.1 ความสำคัญของการสอนสังคม

มีนักการศึกษาหลายท่าน ได้ให้ความหมายของคำว่า สังคมศึกษา แตกต่างกันไป เช่น สันติ บำรุงธรรม (2533 : 15) กล่าวว่า สังคมศึกษาเป็นวิชาที่สำคัญยิ่ง เพราะเป็นวิชาที่วัดด้วยความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมทางสังคมและธรรมชาติ มุ่งส่งเสริมทางด้านการแสวงหาความรู้ ให้รู้จักคิดหาเหตุผลและใช้ดุลพินิจให้ศึกษาเป็นอิสระ ฝึกทักษะนิสัย พร้อมทั้งอบรมพฤติกรรมที่พึงปรารถนาของสังคม

นาคยา ภักทรแสงไทย (อ้างถึงในสุนิสา สิริวิพันธ์, 2531 : 3) กล่าวว่า สังคมศึกษาจะประกอบด้วย การศึกษาแบบแผนพฤติกรรมของมนุษย์รวมทั้งกระบวนการสืบสวนสอบสวนพฤติกรรมเหล่านั้น ซึ่งได้รับการคัดเลือกและดัดแปลงสำหรับนำมาสอนในระดับ หรือในสภาพการเรียนการสอน

นอกจากนี้ กาญจนา ศิริมุสิกะ (2543 : 5) กล่าวว่าสังคมศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของ สังคมศาสตร์ประกอบด้วยวิชาต่างๆ ได้แก่ ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ สังคมวิทยา เศรษฐศาสตร์ หน้าที่พลเมือง ศิลปกรรม ฯลฯ สอนในลักษณะบูรณาการหรือสอนแยกเป็นรายวิชาแต่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน ทั้งนี้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีให้มีความสามารถในการปรับตัวและแก้ไขปัญหาต่างๆและดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข

กล่าวโดยสรุปก็คือ สังคมศึกษาเป็นวิชาที่มุ่งส่งเสริมด้านการแสวงหาความรู้ให้รู้จักคิด มีทักษะด้านต่างๆเพื่อพัฒนาให้เป็นพลเมืองดีสามารถจะดำรงชีวิตอยู่ในสังคมทั้งปัจจุบันและอนาคตได้อย่างมีความสุข

1.2 ความมุ่งหมายของวิชาสังคมศึกษา

Edwin Fenton (1967 : 1) กล่าวว่าการศึกษาสังคมศึกษามีจุดมุ่งหมาย 3 ประการ คือ

1. เพื่อเตรียมพร้อมให้เด็กเป็นพลเมืองที่ดี
2. เพื่อให้เด็กรู้จักคิด มีเหตุผล
3. รู้จักรักษามรดกทางวัฒนธรรม

อิราวัฒน์ ผานิตวงศ์ (อ้างถึงในสุนิสา สิริวิพันธ์, 2531 : 7) กล่าวว่า ความมุ่งหมายของวิชาสังคมศึกษา มีดังนี้

1. เพื่อให้มนุษย์มีความเข้าใจในความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม ทั้งทางธรรมชาติและทางสังคม

2. เพื่อให้มนุษย์มีความรู้ความเข้าใจในความเป็นมาของสังคม ทั้งทางขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรม ตลอดจนสภาพทางการเมืองที่ชนแต่ละชาติได้สร้างสมกันมา
3. เพื่อให้มนุษย์ได้มีและใช้เหตุผลโดยอาศัยเหตุการณ์และสภาพตามที่ได้ศึกษามา เอาใจ แก้ปัญหาในชีวิตประจำวันของตน และยอมรับหลักการและกระบวนการที่ถูกต้องในการแก้ปัญหา ดังกล่าว
4. เพื่อเป็นพื้นฐานความรู้ ในอันที่จะศึกษาค้นคว้าให้สูงยิ่งขึ้น
5. เพื่อให้มนุษย์มีความเข้าใจและซาบซึ้งในคุณค่าของศิลปกรรม ศาสนา ขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรมกับ ได้ปฏิบัติตามด้วยความจริงใจ
6. เพื่อให้มนุษย์รู้จักเคารพในสิทธิ และความคิดเห็นของผู้อื่น โดยไม่คำนึงถึงเชื้อชาติ ศาสนา กับ ได้ปฏิบัติตามด้วยความจริงใจ
7. เพื่อให้มนุษย์รู้จักการประเมินผลในด้านสังคม อันจะนำไปสู่การรักษาไว้ซึ่ง ขนบธรรมเนียมตลอดจนศาสนาและวัฒนธรรมอันดี หรือหาทางปรับปรุงสิ่งดังกล่าวให้สูงส่ง และเพิ่มคุณค่ายิ่งขึ้น
8. เพื่อให้มนุษย์มีความรู้และความเข้าใจในความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับการผลิต การบริโภคตลอดจนการอนุรักษ์ทรัพยากรของสังคม

ความมุ่งหมายของวิชาสังคมศึกษา กล่าวโดยสรุปคือ เป็นวิชาที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ ความคิด มีเหตุผล มีทักษะด้านต่างๆรวมทั้งเจตคติที่ดีงาม เป้าหมายสูงสุดก็คือ การพัฒนาเพื่อให้ ผู้เรียนเป็นพลเมืองดีที่มีสาระควรคำนึง คือ

1. เพื่อให้ผู้เรียนได้รับความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาวิชาจนเกิดความคิดรวบยอด หลักการ และทฤษฎีที่เรียนไปแล้วอย่างถูกต้อง
2. เพื่อฝึกฝนให้ผู้เรียนมีกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล มีทักษะในการคิด การเรียนรู้ และทักษะทางสังคมควบคู่กันไป
3. เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีค่านิยม ความเชื่อและเจตคติที่ถูกต้อง มีความรับผิดชอบต่อสังคม

1.3 ทักษะจำเป็นที่ควรฝึกให้ผู้เรียนในวิชาสังคมศึกษา

ทักษะจำเป็นที่ควรฝึกให้ผู้เรียนในวิชาสังคมศึกษามีประกอบดังนี้ (ประนอม เชชชัย, 2521 : 79-81)

1. ทักษะในการอ่าน (Reading Skill) เป็นทักษะพื้นฐานของวิชาสังคมศึกษา เช่น อ่าน ความ อ่านจับใจความ อ่านเพื่อความคิดรวบยอดในเรื่องให้มาสัมพันธ์กันได้
2. ทักษะในการคิด (Thinking Skill) คือ การฝึกให้คิดอย่างมีเหตุผล รู้ว่าอะไรคือ ข้อเท็จจริงหรือความเห็น ซึ่งการฝึกให้คิดแบบนี้จะช่วยให้นักเรียนเลือกและรู้จักการตัดสินใจ

3. ทักษะในการค้นคว้าวิจัย (Research Skill) คือ การฝึกค้นคว้าแสวงหาข้อมูลจากการอ่าน ฟัง ตลอดจนการใช้หนังสือคู่มือและสารานุกรม เพื่อสรุปและนำมาสอนโดยวิธีต่างๆ เช่น เขียนรายงาน เสนอรายงานปากเปล่า เป็นต้น

4. ทักษะที่ใช้แผนที่และลูกโลก (Map and Globe Skill) เป็นการฝึกใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ทางวิชาสังคมศึกษาเพื่อให้รู้จักอ่านแผนที่และการใช้ลูกโลกเข้าใจอิทธิพลและความสัมพันธ์ระหว่างที่ตั้ง มาตรฐาน ละติจูด การเข้าใจสิ่งเหล่านี้มีประโยชน์ในชีวิตมาก

5. ทักษะการใช้และเข้าใจสิ่งพิมพ์ที่เขียนเป็นกราฟ (Graphing Skill) เพื่อให้เข้าใจและสามารถอ่านหรือแปลความหมายจากสิ่งที่เป็นสัญลักษณ์ที่ใช้ประกอบหรือแทนคำอธิบายได้

6. ทักษะการทำงานกลุ่ม (Group Work Skill) คือ ทักษะในการทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะ เช่น การวางแผนทำงานร่วมกัน ทำกิจกรรมร่วมกัน เป็นต้น

7. ทักษะในการเกิดความรู้ขั้นปัญญา (Intellectual Skill) เป็นทักษะที่ลึกซึ้งยิ่งกว่าการเรียนรู้เพื่อให้มีความรู้ปกติธรรมดา คือ เกิดทักษะในการค้นคว้าและคิดสร้างสรรค์ให้เกิดความรู้ใหม่ สามารถประดิษฐ์สิ่งใหม่อันเป็นประโยชน์ยิ่งขึ้นต่อไป

8. ทักษะในการดำเนินชีวิตอยู่ในสังคม (Social Skill) เป็นทักษะที่นำไปใช้ในชีวิตประจำวัน สามารถปฏิบัติตนให้อยู่ในสังคมได้อย่างถูกต้องเหมาะสม เช่น การปฏิบัติงานในสังคม มารยาทในสังคม การรู้ค่านิยมในสังคม ตลอดจนปรับสภาวะแวดล้อมทางสังคม

1.4 การสอนสังคม

Edwin (1967 : 12-13) กล่าวว่าแนวโน้มในการสอนสังคมศึกษาในสภาพทางสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาจำเป็นจะต้องสอนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เท่าทันสังคม โดยให้ยุทธวิธีที่สามารถพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุจุดมุ่งหมายของการเรียนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมทั้งในปัจจุบันและอนาคต ครูจึงควรใช้ยุทธวิธี ดังต่อไปนี้

1. การสอนสังคมศึกษา อาจเป็นวิธีการสืบเสาะหาความรู้ ซึ่งเป็นวิธีการที่เน้นให้ผู้เรียนรู้จักคิดโดยผ่านกระบวนการสืบสวน วิธีนี้อาจจะทำให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์รู้จักให้เหตุผล มีวิจารณญาณมากกว่าการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนท่องจำ ซึ่งครูเป็นผู้ที่บทบาทมากที่สุดเป็นผู้คอยจ้ำจี้จ้ำไชให้ความรู้แก่นักเรียนส่วนผู้เรียนก็เป็นผู้รับความรู้ การเรียนแบบท่องจำทำให้ผู้เรียนเสียเวลาไปโดยเปล่าประโยชน์ เพราะความรู้ที่ครูให้มันเปลี่ยนแปลงไปเรื่อยๆ ในที่สุดผู้เรียนจะกลายเป็นผู้ที่ไม่รู้อะไรเลยเพราะขาดประสบการณ์ในการใช้ความคิด ดังนั้น แนวโน้มการสอนสังคมศึกษา จึงเน้นในเรื่องการใช้ความคิด ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญต่อผู้เรียนในอนาคต

2. การสอนบรรยายนั้นยังคงจำเป็นที่จะต้องใช้ในการสอนสังคมศึกษาอยู่ แต่ครูไม่ควรใช้การสอนแบบบรรยายอยู่ตลอดเวลา ควรหาวิธีสอนอื่นมาใช้ด้วยการสอนแบบบรรยายนั้นเป็นที่ยอมรับกันว่าเป็นวิธีสอนที่ทำให้ผู้เรียนได้รับเนื้อหามาก ถ้าเป็นครูบรรยายที่ดีจะนำไปใช้กับสภาพห้องเรียนอยู่ตลอดเวลาไม่ได้ การนำไปใช้ควรอยู่ในดุลพินิจของครู

3. วิธีการสอนอีกประเภทหนึ่งที่น่าสนใจในสังคมศึกษา คือ การสอนแบบอภิปราย เรื่องที่จะนำมาอภิปรายนั้นไม่จำเป็นว่าจะต้องเป็นความรู้ที่ถูกต้องในลักษณะที่เป็นข้อเท็จจริงเสมอไป เพราะข้อเท็จจริงเหล่านั้นสามารถจะหาอ่านได้ด้วยตนเอง ครูอาจจะใช้คำถามให้ผู้เรียนตอบปากเปล่าเพื่อตรวจสอบดูว่าผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ ในข้อมูลที่สำคัญบางเรื่องเพียงใด ในขณะที่มีการอภิปรายครูอาจจะบรรยายสั้นๆซึ่งจะทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้ใหม่ๆอยู่เสมอ

4. การสอนโดยวิธีแก้ปัญหาเป็นวิธีการสอนที่ใช้กันมากในการสอนสังคมศึกษา ทั้งทางทฤษฎีและทางปฏิบัติผู้เรียนอาจจะเริ่มต้นด้วยการแก้ปัญหาหรือคำถามที่เขาสงสัยและมีความหมายอย่างแท้จริงในชีวิตของเขาด้วยแรงกระตุ้นให้อยากจะเรียนรู้จะทำให้เกิดความเข้าใจดีขึ้นจำได้ และสามารถถ่ายทอดสิ่งที่เขาได้เรียนรู้ไปแล้วได้ง่ายในสถานที่บางแห่งใหม่ที่สำคัญที่สุด คือ ผู้เรียนจะรู้จักวิธีคิดและวิธีการแก้ปัญหาซึ่งจะทำให้เขาสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

จากแนวโน้มในการสอนสังคมศึกษาดังกล่าวจะเห็นได้ว่าการเรียนการสอนสังคมศึกษานั้น ต้องมีการใช้เทคนิคการสอนหลายๆเทคนิคประกอบกับการใช้สื่อการเรียนการสอนประเภทต่างๆ เพื่อที่จะทำให้ผู้เรียนบรรลุจุดหมายในการเรียน

2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการอ่าน

2.1 ความหมายของการอ่าน

การอ่านเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่สุดในการเรียนรู้ และเป็นทักษะสำคัญที่ใช้ในด้านการแสวงหาความรู้ และการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ได้มีผู้ให้ความหมายของการอ่านไว้ดังนี้

เปลื้อง ณ นคร (2521 : 9) ได้ให้ความหมายของการอ่าน ดังนี้ การอ่าน คือ การถ่ายทอดความคิดจากการอ่านหนังสือของผู้ประพันธ์ไปยังผู้อ่าน โดยผู้ประพันธ์ต้องการให้ผู้อ่านเห็นความคิดความรู้ดีของตน ถ้าผู้อ่านสามารถตีความของหนังสือได้และสามารถรู้จุดหมายของผู้ประพันธ์ ก็จะได้ชื่อว่า “อ่านหนังสือเป็น”

ศิริพร ลิ้มระการ (2539 : 6) กล่าวว่า การอ่าน หมายถึง กระบวนการแห่งความคิดในการรับสารเข้าในขณะที่อ่าน สมอของผู้อ่านจะต้องติดตามผู้เขียนหรือตีความข้อความที่อ่านไปด้วยตลอดเวลา

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2542 : 940) ได้ให้ความหมายของการอ่านไว้ว่า “อ่าน ก. ว่าคามหนังสือออกเสียงตามตัวหนังสือ, ดูหรือเข้าใจความหมายจากตัวหนังสือ, สังเกตหรือพิจารณาดูเพื่อให้เกิดความเข้าใจ, คิด, นับ, (ไทยเดิม)”

ฉวีวรรณ อุทาภิพันธ์ (2542 : 1) กล่าวว่า การอ่านเป็นความสามารถของมนุษย์ที่เข้าใจการสื่อความหมายของสัญลักษณ์ต่างๆ เข้าใจในเนื้อเรื่อง และแนวคิดจากสิ่งที่อ่านไม่ว่าจะเป็นจดหมาย หนังสือ บทความต่างๆ หรือจากภาพยนตร์ โทรทัศน์ วิทยุทัศน์ สิ่งที่ปรากฏบนจอคอมพิวเตอร์ สัญลักษณ์ การโบกธงของทหารของนักเดินเรือ เครื่องหมายจราจรที่ปรากฏบนท้องถนน รูปภาพ โฆษณาต่างๆ ภาพวาด ภาพเขียน แผนที่ แผนภูมิ และการแสดงท่าทางต่างๆ เป็นต้น

Taylor (1995 : 4-21) แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการอ่านว่า เป็นทั้งกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ กระบวนการทางความคิด และเป็นกระบวนการทางสังคม กล่าวคือ การอ่านเป็นกระบวนการหนึ่งทางภาษาศาสตร์ ซึ่งพบว่าจะมีการเชื่อมโยงสัมพันธ์กับกระบวนการอื่นๆ ทางภาษา ได้แก่ การฟัง การพูด และการเขียน การอ่านเหมือนกับกระบวนการอื่นๆ ทางภาษา โดยจะมีความสัมพันธ์ร่วมกันในเรื่องของเสียง ตัวอักษร ความหมายและไวยากรณ์ การอ่านเป็นกระบวนการทางความคิด เป็นปฏิบัติการทางสมองที่ประกอบด้วยความคิดหลายๆ ประเภท ได้แก่ การใส่ใจ การรับรู้ การเข้ารหัส การจำ การลิม การดึงรหัสเป็นต้น และการอ่านเป็นกระบวนการทางสังคม เพราะบุคคลจะเรียนรู้การอ่านได้ตลอดเวลาในห้องเรียน หรือในกลุ่มรวมทั้งที่บ้านโดยการเรียนรู้ผ่านการมีปฏิสัมพันธ์กับพ่อแม่ เพื่อน พี่ น้อง และครู นอกจากนี้ การอ่านยังช่วยให้บุคคลมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม

สรุปได้ว่า การอ่านเป็นกระบวนการคิดในการแปลความหมายของสัญลักษณ์ทางภาษา (ตัวอักษร คำ โครงสร้างของประโยค) เพื่อให้ได้มาซึ่งความหมายของสิ่งที่อ่าน โดยการที่ผู้อ่านรับสารจากผู้เขียนผ่านทางประสาทสัมผัสตา แล้วสารนั้นจะถูกส่งไปยังสมองเพื่อจัดกระทำกับสาร ซึ่งความหมายที่ผู้อ่านสร้างขึ้นนั้น เกิดจากการที่ผู้อ่านใช้ความรู้และประสบการณ์เดิมของตน เชื่อมโยงกับบทอ่าน ทั้งนี้การอ่านจะประสบผลสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อผู้อ่านสามารถเข้าใจสิ่งที่อ่าน

2.2 ความสำคัญของการอ่าน

ทักษะการอ่านซึ่งเป็นทักษะหนึ่งในกระบวนการถ่ายทอดลักษณะทางภาษาและเป็นทักษะที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในยุคปัจจุบันนี้ เพราะว่า การอ่านเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ และความบันเทิง นอกจากนี้การอ่านยังช่วยพัฒนาทางด้านความคิดและจิตใจให้กว้างขวาง รู้จักพิจารณาสิ่งต่างๆ อย่างเป็นธรรม ไม่ใช้อารมณ์ ผู้อ่านจะได้ความรู้ ความคิด และประสบการณ์จาก

สิ่งที่อ่านมาตัดสินเหตุการณ์ในชีวิตประจำวันได้อย่างรอบคอบและสมเหตุสมผล (ศรีสุภา จริยากุล, 2542 : 5) ซึ่งสรุปความสำคัญของการอ่านได้ดังนี้ (ศิริพร ถิระการ, 2539 หน้า 6)

1. การอ่านทำให้ได้เนื้อหาสาระความรู้มากกว่าการศึกษาหาความรู้ด้วยวิธีอื่นๆ เช่น การฟัง ผู้อ่านเกิดความคิดเห็นได้ด้วยตนเองในขณะที่อ่าน สามารถวินิจฉัยเนื้อหาสาระได้หนังสือบางเล่มสามารถนำไปปฏิบัติได้ช่วยและเมื่อปฏิบัติแล้วเกิดผลดี

2. ผู้อ่านสามารถอ่านได้โดยไม่จำกัดเวลาสถานที่เพราะสามารถนำหนังสือติดตัวไปได้และเก็บไว้ได้นานกว่าสื่ออย่างอื่น ซึ่งมักมีอายุการใช้งานจำกัด

3. ผู้อ่านสามารถฝึกการคิดและสร้างจินตนาการได้เองขณะอ่าน และการอ่านยังส่งเสริมให้ผู้อ่านมีสมาธิ มีสมาธิมากกว่าและมากกว่าสื่ออย่างอื่น เพราะขณะอ่านจิตใจจะต้องมุ่งมั่นอยู่กับข้อความ ทินิจพิเคราะห์ข้อความ

4. ผู้อ่านเป็นผู้กำหนดการอ่านได้ด้วยตนเอง โดยจะอ่านคร่าวๆอ่านอย่างละเอียด อ่านข้ามหรืออ่านทุกตัวอักษรก็ได้ ตามใจของผู้อ่าน หรือจะเลือกอ่านเล่มไหนก็ได้ เพราะหนังสือมีให้เลือกมากมายและราคาถูกกว่าสื่ออย่างอื่นทำให้สมองผู้อ่านเปิดกว้างสร้างแนวคิดและทรรศนะได้กว้างกว่าทำให้ผู้อ่านไม่ติดอยู่กับแนวคิดใดๆ โดยเฉพาะทักษะการอ่านนั้นจำเป็นต้องปลูกฝังทักษะพื้นฐานหลายๆประการเพื่อให้เกิดพฤติกรรมกรรมการอ่านที่ดี

นอกจากนั้น เอกฉัต จารุเมธีชน (2539 : 37) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการอ่านไว้ว่า การอ่านเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการศึกษาวิชาการต่างๆ โดยเฉพาะการศึกษาในระดับอุดมศึกษา นักศึกษาจะต้องศึกษาจากตำรับตำราเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งต้องใช้การอ่านเป็นประจำผู้ที่อ่านหนังสือมากย่อมได้เปรียบ ผู้ที่อ่านหนังสือน้อยและผู้ที่ย่านหนังสือเก่งย่อมได้เปรียบผู้ที่อ่านหนังสือไม่เก่งเป็นธรรมดาผู้ที่อ่านหนังสือเก่ง ย่อมอ่านหนังสือได้รวดเร็วสามารถเข้าใจเรื่องราวที่อ่านจับใจความได้ถูกต้องแม่นยำเข้าใจความรู้สึกนึกคิดของผู้เขียนซึ่งถ่ายทอดมาเป็นตัวหนังสือรู้จักวิธีอ่านหนังสือว่าเล่มไหนควรใช้วิธีอ่านอย่างไรสามารถประเมินผลจากสิ่งที่ตนอ่านรวมทั้งมีวิจารณ์ญาณในการอ่านสามารถวิจารณ์ได้จึงเรียกว่าผู้นั้นเป็นนักอ่านที่ดี

Mcneil (1980 : 7) สรุปถึงความสำคัญของการอ่านได้ดังนี้

1. การอ่านทำให้บุคคลได้รับการยอมรับจากพ่อแม่ ครู เพื่อน สังคม ศาสนา นายจ้าง และกลุ่มอื่นๆ

2. บุคคลสามารถใช้การอ่านในการช่วยเหลือผู้อื่น เช่น การอ่านให้คนตาบอดฟัง

3. การอ่านทำให้บุคคลมีส่วนร่วมในประสบการณ์ทางศาสนาอย่างเต็มที่

4. การอ่านช่วยให้บุคคลสามารถแก้ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการได้มาซึ่งอาหาร ที่อยู่อาศัย และความต้องการพื้นฐานอื่นๆของบุคคล

5. การอ่านเป็นการเรียนรู้อย่างชาญฉลาดและเป็นงานอดิเรกของบุคคล
6. การอ่านช่วยสร้างรายได้ให้กับบุคคลโดยการทำงานที่ต้องใช้ทักษะการอ่าน
7. บุคคลสามารถใช้การอ่านเพื่อหลบหลีกในทางจิตวิทยา เช่น การอ่านนิทาน ละคร
เรื่องสั้น
8. การอ่านช่วยให้บุคคลพบกับความพึงพอใจและซาบซึ้งในงานเขียน
9. การอ่านช่วยขยายทัศนคติของบุคคล และตอบสนองต่อความอยากรู้อยากเห็นของ
บุคคล
10. การอ่านช่วยให้บุคคลมีการพัฒนาและปรับปรุงตนเอง จากการได้พบกับข้อมูล

โอกาสและการเรียนรู้ใหม่

11. การอ่านช่วยให้บุคคลได้สนองตอบต่อความสนใจทางเศรษฐกิจและการเมืองของคน
Harris and Sipay (1990 : 7-9) กล่าวถึงคุณค่าของการอ่านไว้ว่า การอ่านนั้นมีคุณค่า
ทางวิชาการ เศรษฐกิจ สังคม การเมือง และมีคุณค่าต่อบุคคลดั่งนั้น โรงเรียนจึงให้ความสำคัญกับ
การสอนการอ่านให้กับนักเรียนเป็นอย่างมาก เพราะนักเรียนที่มีความสามารถในการอ่านสูงนั้น
จะประสบความสำเร็จในการเรียนวิชาอื่นๆ ด้วยและในยุคที่มีความเจริญทางเทคโนโลยีนั้นการฝึก
บุคคลให้มีความสามารถในการอ่านถือเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นมาก เพราะพบว่ามีอาชีพต่างๆเป็น
จำนวนมากที่ต้องการเฉพาะบุคคลที่มีระดับการศึกษาสูงทำให้บุคคลที่ไม่มีความสามารถ ใน
การอ่าน เขียน หรือมีระดับการศึกษาต่ำย่อมพลาดโอกาสในการได้รับเลือกเข้าทำงานนอกจากนี้
การอ่านยังมีความสำคัญต่อชีวิตประจำวันของบุคคลด้วยเช่นกัน เช่น ถ้าบุคคลที่ไม่สามารถอ่าน
สัญลักษณ์ตามถนนหนทาง สัญลักษณ์จราจร หรือป้ายโฆษณาสินค้าลดราคา บุคคลนั้นก็จะเป็น
ผู้เสียเปรียบและการอ่านถือเป็นสิ่งที่มีคุณค่ามากในสังคมประชาธิปไตย เพราะการอ่านช่วยให้
บุคคลทราบความเคลื่อนไหวทางการเมือง อีกทั้งการอ่านยังช่วยให้บุคคลได้รับการยอมรับจาก
เพื่อนฝูงและครอบครัว และทำให้บุคคลมีพัฒนาการทางสติปัญญาและมีส่วนร่วมในกิจกรรมทาง
วัฒนธรรมรวมทั้งยังเป็นสิ่งที่สนองความต้องการด้านอารมณ์และจิตใจของบุคคลได้ด้วย

2.3 ความเข้าใจในการอ่าน

ความเข้าใจในการอ่านเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างยิ่งของการอ่านเพราะทำให้ผู้อื่น
สามารถเข้าใจในเรื่องที่อ่าน โดยมีผู้ให้ความหมายของความเข้าใจในการอ่านไว้หลายคนดังนี้
ประเทิน มหาจันทร์ (2523 อ้างถึงใน อภิศิ ทักษิการ , 2538 : 18-19) ได้ให้ความคิดเห็น
ว่าการอ่านที่แท้จริงผู้อ่านจะต้องสามารถทำความเข้าใจความหมายของเรื่องที่อ่านความหมาย
ดังกล่าวมิใช่เกิดจากตัวอักษร หรือสัญลักษณ์เท่านั้น หากขึ้นอยู่กับการกระตุ้นให้เกิดความคิด

รวบยอด หรือจินตนาการของผู้อ่านเป็นสำคัญการเข้าใจตัวอักษรหรือสัญลักษณ์ที่อ่านนั้นขึ้นอยู่กับความหมายที่ผู้อ่านจะต้องทำความเข้าใจ โดยอาศัยประสบการณ์เดิมของผู้อ่านเป็นพื้นฐาน

Dallmann (1974 : 165-172) ความเข้าใจในการอ่าน หมายถึง การได้รับความหมายจากการรับรู้สิ่งที่อ่านจริงๆแล้วการอ่านโดยไม่มี ความเข้าใจในสิ่งที่อ่าน ไม่ควรเรียกว่าการอ่านเพราะการอ่านต้องประกอบด้วยความเข้าใจซึ่งความเข้าใจในการอ่านนั้นมีหลายระดับขึ้นอยู่กับคุณลักษณะของผู้อ่านทักษะการอ่านของบุคคลความยากของบทอ่านและวัตถุประสงค์ในการอ่านของบุคคล

สรุปได้ว่า ความเข้าใจในการอ่าน หมายถึง การที่ผู้อ่านสามารถบอกความหมายของสิ่งที่อ่านได้อย่างถูกต้อง โดยการเล่า อภิปราย ตอบคำถาม หรือเขียน ความเข้าใจในการอ่านถือเป็นจุดมุ่งหมายสำคัญของการอ่าน หรือถือเป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจว่า การอ่านนั้นมีประสิทธิภาพหรือไม่ ความเข้าใจในการอ่านแบ่งออกเป็นหลายระดับ ขึ้นอยู่กับคุณลักษณะของบุคคลทักษะการอ่านของบุคคล ลักษณะของบทอ่าน และวัตถุประสงค์การอ่านของบุคคล ซึ่งการจำแนกระดับความเข้าใจ สามารถนำไปใช้เป็นหลักในการกำหนดวัตถุประสงค์ในการอ่าน และการตั้งคำถามวัดความเข้าใจที่ครอบคลุมหลายๆระดับเพื่อช่วยให้อ่านที่ชัดเจนในการจัดกระบวนการเรียนการสอนการอ่านอย่างมีประสิทธิภาพและช่วยพัฒนาความเข้าใจในการอ่านได้อย่างสมบูรณ์

2.4 ระดับความเข้าใจในการอ่าน

ความเข้าใจในการอ่านมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาการอ่าน ความเข้าใจในการอ่านของแต่ละบุคคลมีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับสติปัญญา ความรู้ทางด้านภาษาและประสบการณ์ระดับความเข้าใจในการอ่าน เป็นสิ่งสำคัญที่ผู้สอนต้องเข้าใจเพื่อการจัดกระบวนการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียน

Bloom (1956 : 89-96) กล่าวถึงความเข้าใจว่าเป็นทักษะความสามารถทางสติปัญญาที่มีความสำคัญมาก และสามารถจัดแบ่งพฤติกรรมการเข้าใจเป็น 3 ประเภท ได้แก่ การแปลความ การตีความ และการขยายความ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การแปลความ (Translation) คือการที่บุคคลสามารถเปลี่ยนแปลงข้อมูล โดยใช้ภาษาอื่น คำอื่น หรือรูปแบบอื่น ซึ่งบุคคลต้องมีการให้ความหมายของส่วนต่างๆของสิ่งที่อ่าน เช่น การเปลี่ยนข้อมูลจากภาพ แผนที่ ตาราง กราฟ และสูตรต่างๆไปเป็นข้อความการยกตัวอย่างประกอบเพื่อความเข้าใจการเปลี่ยนภาษาของร้อยแก้วหรือร้อยกรอง

2. การตีความ (Interpretation) จะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อบุคคลนั้นสามารถแปลความหมายส่วนประกอบสำคัญของสิ่งที่อ่าน เช่น คำ วลีต่างๆได้ก่อน แล้วต่อมาจึงเกิดความเข้าใจ

ความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประกอบต่างๆของสิ่งที่อ่านหรือมีการจัดเรียงความสัมพันธ์นั้นใหม่ในสมองทำให้เกิดความเข้าใจแนวคิดรวมของสิ่งที่อ่าน และเชื่อมโยงแนวคิดนั้นกับประสบการณ์และความคิดเห็นของตนเอง พฤติกรรมการตีความ ได้แก่ การแยกแยะและเปรียบเทียบความคิดเห็นที่สำคัญๆจากสิ่งที่อ่าน รวมทั้งการเข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างความคิดเห็นเหล่านั้นหรืออาจจะปรากฏในรูปของการสรุปความ สรุปพาดพิง หรือการสรุปลงความเห็น

3. การขยายความ (Extrapolation) คือการที่บุคคลพยากรณ์โดยใช้ความเข้าใจแนวโน้มนำ หรือสถานการณ์ที่กล่าวไว้ในสิ่งที่อ่าน และการตัดสินใจโดยใช้ตัวอย่างที่ไม่ได้กล่าวไว้ในสิ่งที่อ่าน การตัดสินใจคุณค่าโดยการทำนายผลกระทบ

Burmeister (1978 : 193-194) ได้จัดแบ่งระดับความเข้าใจในการอ่านโดยดัดแปลงจากแนวคิดของ Bloom ได้ 7 ระดับ ดังนี้

1. ระดับความจำ (Memory) คือการที่ผู้อ่านสามารถจดจำสิ่งที่ผู้เขียนระบุไว้ ได้แก่ ข้อเท็จจริง วันที่ คำนิยาม ใจความสำคัญ ลำดับของเหตุการณ์ และคำสั่ง
2. ระดับการแปลความ (Translation) คือการที่ผู้อ่านสามารถแปลข้อความ หรือรวบรวมเรื่องทีอ่านเป็นรูปแบบอื่น เช่น การแปลข้อความเป็นแผนที่ กราฟ แผนภูมิ การปฏิบัติตามคำสั่งได้ถูกต้อง
3. ระดับการตีความ (Interpretation) คือการที่ผู้อ่านสามารถมองเห็นความสัมพันธ์ของสิ่งที่ผู้เขียนไม่ได้ระบุไว้ เช่น สามารถพยากรณ์เหตุการณ์ได้ จับใจความสำคัญของเรื่องทีอ่านได้
4. ระดับการประยุกต์ (Application) คือการที่ผู้อ่านสามารถเข้าใจหลักการและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้
5. ระดับการวิเคราะห์ (Analysis) คือการที่ผู้อ่านสามารถจำแนกส่วนประกอบต่างๆที่ประกอบขึ้นเป็นทั้งหมด (Whole) เช่น การวิเคราะห์บทประพันธ์ โดยการตอบคำถามเกี่ยวกับบทประพันธ์นั้นว่าใครเป็นผู้ประพันธ์ มีวัตถุประสงค์ใดในการประพันธ์
6. ระดับการสังเคราะห์ (Synthesis) คือการที่ผู้อ่านสามารถบูรณาการความคิดจากแหล่งต่างๆได้
7. ระดับการประเมินค่า (Evaluation) คือการที่ผู้อ่านสามารถสร้างเกณฑ์มาตรฐานและสามารถตัดสินใจความคิด หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยใช้เกณฑ์มาตรฐาน ถ้าสามารถกำหนดลักษณะของละครสมัยใหม่ที่ตีได้ก็สามารถวิเคราะห์ละครเรื่องใดเรื่องหนึ่งได้โดยใช้เกณฑ์เหล่านั้น

2.4 องค์ประกอบของความเข้าใจในการอ่าน

การอ่านเป็นทักษะที่มีคุณค่าอย่างยิ่งเพราะการอ่านช่วยให้ผู้อ่านได้รับความรู้และประสบการณ์ แต่ทั้งนี้ผู้อ่านต้องมีความเข้าใจในสิ่งที่อ่านจึงจะทำให้ผู้อ่านสามารถรวบรวมความคิดจากสิ่งที่อ่านได้ การอ่านที่ปราศจากความเข้าใจจึงไม่เกิดประโยชน์ใดๆกับผู้อ่านทั้งสิ้น ดังนั้นความเข้าใจในการอ่านจึงมีความสำคัญสูงสุดในการอ่าน ซึ่ง สิววัฒน์ ช่างเหล็ก (2539) อ้างถึงใน วิจารณ์ เกื้อปัญญา, 2541 : 25) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของความเข้าใจในการอ่านไว้ดังนี้

1. การพัฒนาทักษะขั้นพื้นฐานของการอ่าน เช่น การใช้บริบท (Context) หรือความข้างเคียงเพื่อเดาความหมายของคำอื่นที่ไม่รู้ความหมาย การใช้ทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจอื่นๆ เป็นต้น
2. แรงจูงใจและสมาธิในการอ่าน ผู้อ่านต้องมีแรงจูงใจอยากจะทำอ่านเนื้อหานั้นๆ และขณะอ่านต้องมีสมาธิติดตามไป มิฉะนั้นการอ่านจะได้ผลช้าและเสียเวลาโดยเปล่าประโยชน์และไม่เกิดความเข้าใจ
3. พื้นฐานและประสบการณ์ของผู้อ่าน ถ้าหากผู้อ่านมีความรู้และมีประสบการณ์โดยพื้นฐานด้านศัพท์ หรือคุ้นเคยกับเรื่องนั้นๆ มาก่อนจะทำให้อ่านได้อย่างเข้าใจ
4. โครงสร้างประโยคและรูปแบบการเขียน โครงสร้างประโยคที่ง่ายและจับคู่พร้อมทั้งแบบการเขียนหรือแบบแผนการเขียนก็มีผลต่อความเข้าใจในการอ่านได้
5. ขนาดและความยาวของเนื้อหาตลอดจนเชิงอรรถก็มีผลต่อความเข้าใจในการอ่านได้
6. สภาพความพร้อมด้านร่างกาย และจิตใจของผู้อ่าน

3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

3.1 ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

Good (1973 : 153) กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง การเข้าถึงความรู้หรือพัฒนาทักษะทางการเรียน ซึ่งโดยปกติพิจารณาจากคะแนนสอบที่กำหนดให้หรือคะแนนที่ได้จากงานที่ครูมอบให้หรือทั้งสองอย่าง

Eysenck (1972 : 16) ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ว่าเป็นขนาดของความสำเร็จที่ได้จากการเรียนที่อาศัยความสามารถเฉพาะบุคคล โดยตัวบ่งชี้ถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอาจจะได้มาจากกระบวนการที่ไม่ต้องอาศัยการทดสอบ เช่น การสังเกต การตรวจการบ้าน

หรืออาจจะได้ในรูปแบบของระดับคะแนนที่ได้จากโรงเรียน ซึ่งต้องอาศัยกรรมวิธีที่ซับซ้อนและระยะเวลาที่นานพอสมควรหรืออีกวิธีหนึ่งอาจวัดด้วยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั่วไป

“ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน” (อมเรศ เนตาสีทธิ, 2545 : 19) กล่าวว่า การศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอาจทำได้โดยพิจารณาจากคะแนนผลสอบของนักเรียนจากแบบทดสอบฉบับต่างๆรวมทั้งผลการสอบรายวิชาจากกระทรวงศึกษาธิการคะแนนเฉลี่ยสะสม (Grade Point Average หรือ G.P.A.) ของนักเรียนและแบ่งระดับของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ดังนี้ คะแนนเฉลี่ยสะสมต่ำ หมายถึง ได้คะแนนเฉลี่ยต่ำกว่า 2.00 คะแนนสะสมปานกลาง หมายถึง ได้คะแนนตั้งแต่ 2.00 – 2.50 คะแนนเฉลี่ยสะสมสูง หมายถึง ได้คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 2.50 ขึ้นไป ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นตัวแสดงให้เห็นถึงความสำเร็จหรือความล้มเหลวทาง การเรียนของนักเรียน

ซึ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่ได้ขึ้นกับองค์ประกอบทางสติปัญญาอย่างเดียวยังมีองค์ประกอบอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น

1. ความรับผิดชอบจะเกิดขึ้นด้วยการที่บุคคลสำนึกถึงภาระหน้าที่ว่าตนจะต้องรับผิดชอบครอบครัว สังคม ภาระหน้าที่ที่ตนเป็นอยู่ เป็นคุณลักษณะที่พึงปรารถนาในสังคม ทั้งนี้เพราะการที่บุคคลมีความรับผิดชอบย่อมจะช่วยให้การทำงานประสบความสำเร็จก่อให้เกิดความก้าวหน้าในการทำงานต่างๆ
2. ความวิตกกังวล เกิดความขัดแย้งระหว่างความต้องการทางสัญชาตญาณกับความ ต้องการทางสังคม ความวิตกกังวลมีหลายระดับถ้ามีเพียงเล็กน้อยจะช่วยให้มีแรงจูงใจ ดีมากเกินไปจะสกัดความสามารถทางการเรียนรู้เพราะความวิตกกังวลทำให้เหนื่อยล้าและขัดขวางต่อปฏิกิริยาของร่างกาย
3. อึดมโนทัศน์ พัฒนามาจากการที่บุคคลปะทะสัมพันธ์กับกลุ่มคนในสังคมที่ใกล้ชิดแล้วค่อยๆพัฒนาเข้าเป็นความคิดเห็นของตนเองแต่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามประสบการณ์
4. สภาพของระบบโรงเรียน การอยู่ร่วมกันกับเพื่อนในโรงเรียน ความต้องการรวมกลุ่ม การยอมรับ
5. นิสัยและทัศนคติทางการเรียน มีอิทธิพลโดยตรงกับสัมฤทธิ์ทางการศึกษา ยอมรับวัตถุประสงค์และคุณค่าทางการศึกษา ย่อมก่อให้เกิดแรงจูงใจ กำลังใจอันที่จะมาใช้ในการเรียน
6. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เป็นองค์ประกอบที่ผลักดันให้บุคคลต้องการความสำเร็จสูงขึ้นไปเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ความสนใจ เป็นการแสดงออกซึ่งความรู้สึกรับชอบ เป็นแรงผลักดันให้บุคคลกระทำกิจกรรมเพื่อความสำเร็จ

7. กระบวนการเรียนการสอน ได้แก่ ผู้สอน โปรแกรมการเรียนการสอน ตลอดจน สิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน โดยเฉพาะตัวผู้เรียนเองเป็นองค์ประกอบสำคัญต่อ ผลการเรียนรู้

8. องค์ประกอบเกี่ยวกับที่บ้าน มีความสัมพันธ์ หรืออิทธิพลต่อชีวิตของเด็กตั้งแต่เล็ก จนโต ความสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมมีอิทธิพลมาจากทางบ้านทั้งสิ้น ความสัมพันธ์ระหว่าง สมาชิกในครอบครัว ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนและ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนทั้งสิ้น

3.2 องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

การที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนจะอยู่ในเกณฑ์ดีได้จำเป็นต้องมีองค์ประกอบ หลายอย่างประกอบ เช่น ความพร้อมของผู้เรียน ครูผู้สอน สัมพันธภาพระหว่างครูและนักเรียน รวมทั้งสิ่งแวดล้อมต่างๆที่ถูกรอบตัว

องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดังนี้

1. คุณลักษณะของผู้เรียน ได้แก่ ความพร้อมด้านสมอง ความพร้อมด้านสติปัญญา ความพร้อมด้านร่างกาย และความสามารถทางด้านทักษะของร่างกาย คุณลักษณะทางจิตใจ ได้แก่ ความสนใจ ความเข้าใจตนเอง เป็นต้น
  2. คุณลักษณะของผู้สอน ได้แก่ สติปัญญา ความรู้ในวิชาที่สอน การพัฒนาความรู้ทักษะ ร่างกาย และคุณลักษณะทางจิตใจ สุขภาพ
  3. พฤติกรรมระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ได้แก่ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินการสอน ทั้งหลาย กล่าวคือปฏิสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ความคิด เป็นต้น
  4. คุณลักษณะของกลุ่ม ได้แก่ โครงสร้าง เจตคติ ความสามัคคี และการเป็นผู้นำ เป็นต้น
  5. คุณลักษณะของพฤติกรรมเฉพาะตัว ได้แก่ การตอบสนอง เครื่องมือและอุปกรณ์ เป็นต้น
  6. แรงผลักดันภายนอก ได้แก่ บ้าน สิ่งแวดล้อม อิทธิพลทางศิลปวัฒนธรรม เป็นต้น
- สรุปได้ว่า องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนั้น ประกอบด้วยลักษณะ ตัวนักเรียนเอง ได้แก่ สติปัญญา ทักษะคิด สุขภาพ และองค์ประกอบทางด้านสังคม สิ่งแวดล้อมมี ปฏิสัมพันธ์กับตัวเด็ก ตลอดไปจนถึงประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครู

4. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

4.1 ความหมายของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

นักจิตวิทยาที่เป็นผู้นำเกี่ยวกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ได้ให้ความหมายแตกต่างกันดังนี้

Murray (1938 : 80-81 quoted in Beck, 1983 : 340) ได้อธิบายถึงแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ว่าเป็นความปรารถนาหรือแนวโน้มที่ต้องการจะกระทำสิ่งใดๆ ให้สำเร็จ โดยเร็วและมีความเป็นอิสระให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ต้องการเอาชนะอุปสรรคและบรรลุเป้าหมายอันดีเลิศต้องการเป็นคนเก่งมีความสามารถในการแข่งขันและเอาชนะคนอื่นๆ ต้องการเพิ่มการยอมรับตนเอง โดยการบรรลุความสำเร็จในกิจกรรมที่เป็นอัจฉริยะ

Mcclelland (1961 : 36-62) นิยามแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ว่าเป็นความปรารถนาที่จะกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี โดยพยายามแข่งขันกับมาตรฐานอันดีเลิศมีความสบายใจเมื่อประสบความสำเร็จและมีความกังวลเมื่อพบความล้มเหลว

Atkinson (1966 : 240-241) กล่าวว่าแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เป็นแรงผลักดันที่เกิดขึ้นเมื่อบุคคลรู้ดีว่าการกระทำของตนจะต้องได้รับการประเมินจากตัวเองหรือบุคคลอื่น โดยเทียบกับมาตรฐานอันดีเยี่ยม ผลจากการประเมินอาจเป็นสิ่งที่พอใจเมื่อกระทำจนสำเร็จหรือไม่น่าพอใจเมื่อกระทำไม่สำเร็จก็ได้

Lindgren (1967 : 31-34) ได้เน้นความหมายของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในรูปแบบของ ความต้องการความสำเร็จ (Need for Achievement) หรือ n-Ach ซึ่งความต้องการดังกล่าวเป็นความต้องการที่เปรียบได้กับความต้องการขั้นสูงสุดของ Maslow ถือเป็นความตระหนักในความสามารถแห่งตน (Self-Actualization) เป็นความเข้าใจในด้านความสามารถ ความอดทน และมีความปรารถนาในการใช้สิ่งเหล่านี้อย่างเต็มที่

Alfred Alschuler (1973 : 23) กล่าวว่าความหมายกว้างๆของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ คือ การแข่งขันเพื่อความเป็นเลิศ เพราะแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์อาศัยการวางแผนและความพยายามเพื่อความเป็นเลิศ เพื่อความก้าวหน้าเพื่อการทำในสิ่งที่ดีขึ้นรวดเร็วขึ้น มีประสิทธิภาพมากขึ้น และเพื่อการทำในสิ่งที่มีเอกลักษณ์

เพ็ญทิพย์ ชัยพัฒน์ (2528 : 22) สรุปความหมายของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ไว้ว่า คือ ความปรารถนาที่จะได้รับความสำเร็จและเกิดความเชี่ยวชาญในงานที่ยากและซับซ้อน เมื่อพบอุปสรรคก็จะไม่ท้อถอยมีความต้องการที่จะฝ่าฟันอุปสรรคต้องการอิสระในการแสดงทั้งในสิ่งที่เป็นรูปธรรมและมีแนวคิดมีความรู้สึกต้องการชัยชนะหรือเด่นกว่าผู้อื่น

ปรีชาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2534 : 196) ได้เสนอความคิดเห็นว่าแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เป็นแรงจูงใจที่จะทำสิ่งต่างๆ ให้ได้รับความสำเร็จบุคคลที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงจะมีความมานะพยายาม อุตสาหะ ทำงานมีแผน ส่วนผู้มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ มีลักษณะการทำงานที่ไม่มีเป้าหมายหรือตั้งเป้าหมายง่ายๆ เพราะกลัวความล้มเหลวในการทำงาน

กล่าวโดยสรุปได้ว่าแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ หมายถึง ความต้องการบรรลุความสำเร็จตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ ทั้งนี้โดยอาศัยความกระตือรือร้น ความพากเพียรที่ฝ่าฟันอุปสรรคทั้งปวงโดยไม่ย่อท้อ มีความทะเยอทะยาน ความรับผิดชอบ รู้จักวางแผนในการทำงาน แสดงออกถึงลักษณะนิสัยความเป็นตัวของตัวเอง รวมทั้งการอุทิศตนอย่างเต็มกำลังความสามารถเท่าที่จะทำได้ อย่างดีที่สุดเพื่อให้ความสำเร็จนั้นบรรลุมาตรฐานแห่งความเป็นเลิศที่แท้จริง

4.2 แนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

สำหรับแนวคิดเชิงทฤษฎีของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์นั้น ได้มีนักจิตวิทยาเสนอไว้หลายทฤษฎีแต่ผู้วิจัยจะขอเสนอไว้ที่นี้เพียงบางทฤษฎี ดังต่อไปนี้

1. ทฤษฎีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของ Murrey

Murrey (1938 : 152-266 อ้างถึงในเสนอ ทองจีน 2533 : 10) ได้รวบรวมความต้องการทางจิตของมนุษย์ไว้ 28 ชนิด และในจำนวนนี้มีความต้องการเอาชนะและประสบความสำเร็จรวมอยู่ด้วยเขาจึงเป็นคนแรกที่ได้กล่าวถึงความต้องการทางจิตที่มีอยู่ในมนุษย์ทุกคนเพราะมนุษย์ต้องการเป็นผู้ที่มีความสามารถมีพลังจิต (Will Power) ที่จะเอาชนะอุปสรรคมุ่งที่จะกระทำในสิ่งที่ยากให้ประสบความสำเร็จ

2. ทฤษฎีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของ Atkinson

Atkinson (1964 quoted in Beck , 1983 : 342-347) ได้เสนอทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (Need for Achievement หรือ Achievement Motivation) ซึ่งจะมีผลโดยตรงต่อการเรียนของนักเรียน ทฤษฎี Atkinson กล่าวว่าแรงจูงใจที่สำคัญ 2 แห่ง คือ ความหวังที่จะประสบความสำเร็จ (Hope for Success) และการกลัวความล้มเหลว (Fear of Failure) โดยกล่าวว่าเมื่อคนต้องเผชิญกับทางเลือก 2 ทางนี้จะทำให้มีปฏิกิริยาขึ้น เรียกว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (Achievement Motivation) แรงจูงใจนี้จะสัมพันธ์กับระดับความยากของภารกิจที่จะต้องทำด้วยหรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า แรงจูงใจที่เกิดขึ้นกับบุคคลสมมูลกับความน่าจะเป็นที่ประสบผลสำเร็จในกิจ

3. ทฤษฎีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของ McClelland

แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญเพราะเป็นเสมือนพลังผลักดันให้บุคคลก้าวไปข้างหน้าและพัฒนาตนเองอยู่เสมอเพื่อความเป็นเลิศในสิ่งที่ทำ ดังนั้น McClelland (1961 : 36-62) ได้ตั้งทฤษฎีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (Achievement Motivation Theory) โดยอธิบายเกี่ยวกับแรงจูงใจทางสังคม 3 ประการ คือ

1. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (Achievement Motive) หมายถึง ความปรารถนาที่จะกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี โดยพยายามแข่งขันกับมาตรฐานอันดีเลิศมีความสบายใจเมื่อประสบความสำเร็จและมีความกังวลเมื่อพบกับความล้มเหลว

2. แรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์ (Affiliation Motive) หมายถึง ความปรารถนาที่จะเป็นที่ยอมรับของคนอื่น ต้องการเป็นที่นิยมชมชอบหรือรักใคร่ชอบพอของคนอื่น สิ่งเหล่านี้เป็นแรงจูงใจที่จะทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมเพื่อให้ได้มาซึ่งการยอมรับจากบุคคลอื่น

3. แรงจูงใจใฝ่อำนาจ (Power Motive) หมายถึง ความปรารถนาที่จะให้ได้มาซึ่งอิทธิพลที่เหนือกว่าคนอื่นๆ ในสังคมทำให้บุคคลแสวงหาอำนาจเพราะจะเกิดความรู้สึกภาคภูมิใจ หากทำอะไรเหนือกว่าคนอื่น ผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่อำนาจสูงจะเป็นผู้ที่พยายามควบคุมสิ่งต่างๆ เพื่อให้ตนบรรลุความต้องการที่จะมีอิทธิพลเหนือกว่าคนอื่น

McClelland (1961 : 9) ให้ความสำคัญของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มากกว่าแรงจูงใจประเภทอื่น โดยได้จัดทำกิจกรรมเพื่อฝึกรอบรมให้บุคคลมีความต้องการสัมฤทธิ์เพิ่มขึ้นอย่างประสบความสำเร็จในระยะแรก McClelland ได้ทำกิจกรรมเพื่อฝึกรอบรมการพัฒนาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ให้กับเจ้าของกิจการและผู้ประกอบธุรกิจขนาดเล็กในอินเดียใช้เวลาประมาณ 25 – 100 ชั่วโมง ในเวลา 5 – 10 วัน ผลปรากฏว่าผู้เข้ารับการฝึกรอบรมมีความกล้าที่ต้องใช้การเสี่ยงมากขึ้น และต่อมา 2 ปีหลังบุคคลเหล่านั้นได้กลายเป็นนักธุรกิจที่คล่องแคล่วในงานที่รับผิดชอบมุ่งความเป็นเลิศ ต่อมา McClelland ก็ยังฝึกรอบรมเพื่อพัฒนาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ให้แก่นักเรียนเพราะเชื่อว่าเป็นสิ่งสำคัญและมีประโยชน์ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน นักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงย่อมมีผลสัมฤทธิ์สูงกว่านักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ

4. ทฤษฎีความต้องการของ Maslow (Maslow's Need Hierarchy Theory)

Maslow (1970 : 35-48) ซึ่งได้เสนอทฤษฎีเรียกว่า ทฤษฎีแรงจูงใจตัวบุคคลของ Maslow (Maslow Theory of Human Motivation) มีลักษณะเป็นลำดับขั้น (Hierarchy) โดยกล่าวถึงลำดับขั้นความต้องการของบุคคลไว้ 5 ขั้น และในขั้นสุดท้ายซึ่งถือเป็นความต้องการ

ขั้นสูงสุดของบุคคลเป็นความสำคัญเทียบได้กับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์นั่นเองซึ่งลำดับขั้นความต้องการมีดังนี้

1. ความต้องการทางด้านร่างกาย (Physiological) ได้แก่ความต้องการอาหาร น้ำ อากาศ การพักผ่อน เพศ การหลีกเลี่ยงความเจ็บปวด ฯลฯ

2. ความต้องการทางด้านความปลอดภัย (Safety Need) ได้แก่ความต้องการความอบอุ่นมั่นคง ต้องการการคุ้มครองและหนีจากอันตราย ฯลฯ ความต้องการประเภทนี้มีตั้งแต่เป็นทารกเราสังเกตเห็นว่าเด็กพยายามหลบหลีกสถานการณ์ที่เป็นอันตรายจะหลีกเลี่ยงจากสถานการณ์แปลกใหม่หรือคนแปลกหน้า

3. ความต้องการด้านความรักและการยอมรับ (Love and Belonging Need) ได้แก่ ความต้องการเพื่อนหรือมิตร ต้องการเพื่อนร่วมงาน ต้องการคู่รักหรือครอบครัว

4. ความต้องการนับถือเกียรติแห่งตนต้องการยกย่อง (Self-Esteem Need) ได้แก่ ความต้องการให้ผู้อื่นเคารพนับถือตน ต้องการเชื่อมั่นในความสามารถของตน ผู้ที่ล้มเหลวที่ไม่ได้รับการสนองตอบความต้องการนี้ อาจทำให้เกิดความรู้สึกว่ามีปมด้อย หรือขาดความรู้สึคว่ามีผู้ช่วยเหลือค่าจน

5. ความต้องการตระหนักในความสามารถบรรลุศักยภาพของคนอย่างแท้จริง (Self-Actualization Need) เป็นความต้องการที่จะเข้าใจตนเองอย่างถ่องแท้ต้องการจะคิดหรือกระทำให้สอดคล้องกับสภาพที่แท้จริงของตนเองอย่างสร้างสรรค์และต้องการพัฒนาสูงสุดตามศักยภาพ ดังภาพประกอบต่อไปนี้

ภาพประกอบ 1 แสดงลำดับขั้นความต้องการของ Maslow

ภาพแสดงระบบลำดับขั้นความต้องการของ Maslow

(Maslow, Abraham 1970 : 35 – 48 quoted in Houson, 1985 : 212 – 215)

จะเห็นได้ว่าความต้องการของบุคคลในลำดับขั้นที่ 5 ตามทฤษฎีของ Maslow คือ ความต้องการบรรลุศักยภาพของตนเองอย่างแท้จริงซึ่งเป็นการที่จะเข้าใจถึงความสามารถ ความสนใจและศักยภาพตามสภาพที่ตนเองเป็นรวมอยู่ทั้งเข้าใจ ละยอมรับจุดบกพร่องของตนเอง อาจนับได้ว่าความต้องการขั้นนี้เป็นความต้องการที่บุคคลแต่ละคนต้องการเป็นคนประเภทที่ดีที่สุด โดยความเข้าใจกับตนเองอย่างถูกต้องทำให้มีความสุข และประสบความสำเร็จในการทำงานได้ตามความสามารถของคนซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับทฤษฎีของ McClelland แล้วก็จะตรงกับความต้องการด้านความสำเร็จหรือแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์นั่นเอง

4.3 ลักษณะของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

Weiner (1976 อ้างถึงใน โสพจน์ รุ่งเรือง, 2542 : 25) ได้สรุปลักษณะเด่นของผู้มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงเปรียบเทียบกับผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำไว้ดังนี้

1. ผู้มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง ตั้งใจทำงานดีกว่าผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ ไม่ย่อท้อต่อความล้มเหลว ชอบเลือกทำงานที่สลับซับซ้อนมากกว่าผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ
2. มีความกระตือรือร้น (Energetic) หรือมีความขยันขันแข็งในการกระทำสิ่งที่แปลกๆใหม่ๆซึ่งไม่ได้ขยันไปทุกกรณีแต่จะเอาใจใส่มานะพากเพียรต่อสิ่งที่ท้าทายความสามารถของตน เป็นงานที่ต้องใช้สมองขบคิดและจะทำให้ตนเองเกิดความรู้สึกว่าได้ทำงานสำคัญดูลงไป
3. มีความรับผิดชอบต่อตนเอง (Individual Responsibility) โดยจะพยายามทำงานให้เสร็จเพื่อความพึงพอใจของตนเองมิใช่หวังจะให้คนอื่นยกย่องตนต้องการปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้น ไม่ชอบให้ผู้อื่นมาบงการว่าตนควรจะทำอะไร
4. ต้องการทราบแน่ชัดในการตัดสินใจ (Knowledge of Result of Decision) โดยจะติดตามผลการกระทำของตนว่ามีผลอย่างไร ไม่ใช่คาดคะเนว่าเป็นอย่างนั้นเป็นอย่างนี้ และเมื่อทราบผลการตัดสินใจหรือการกระทำแล้วก็ยังพยายามทำให้ดีกว่าเดิมอีก
5. มีการคาดการณ์ล่วงหน้าถึงเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต (Anticipation of Future Possibilities) ผู้มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงจะเป็นผู้ที่มีแผนระยะยาวเพราะเล็งเห็นการณ์ไกลกว่าผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ
6. มีทักษะในการจัดระบบงาน (Organization Skill) ข้อนี้ยังไม่มีหลักฐานการค้นคว้าเพียงพอแต่เป็นลักษณะที่น่าจะทำให้เกิดสมรรถภาพในการจัดระบบงานยิ่งขึ้นในการเลือกผู้ร่วมงานนั้นผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงจะเลือกผู้ที่มีความสามารถในงานนั้นมากกว่าที่จะเลือกเพื่อนที่สนิทหรือผู้ที่มีคุณสมบัติอย่างอื่น

Mehrabian (1968 : 496 – 497) ได้ใช้วิธีวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) พบว่าโครงสร้างของลักษณะผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์นั้นมี 8 องค์ประกอบ คือ

1. ชอบความเป็นอิสระ
2. การเลือกกิจกรรมจะเลือกกิจกรรมที่แสดงความสำเร็จหรือเกี่ยวกับความสำเร็จ
3. มีความต้องการทำงานเพื่อให้สำเร็จมากกว่าที่จะหลีกเลี่ยงความล้มเหลว
4. การเสี่ยงจะเลือกเสี่ยงในระดับที่เหมาะสมกับความสามารถ โดยมีระดับความคาดหวังตรงกับสภาพความเป็นจริง
5. การเลือกงานจะเลือกงานที่ยากและท้าทายความสามารถ
6. การเลือกกิจกรรมจะเลือกกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการแข่งขันและฝึกความชำนาญ

7. มีความอดทนที่จะคอยผลเป็นเวลานาน
8. มีความผูกพันกับอนาคตมากกว่าอดีตและปัจจุบัน

Herman (1970 : 354) ได้รวบรวมลักษณะของผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ไว้ 10

ประการ ดังนี้

1. มีระดับความทะเยอทะยานสูง
2. มีความกล้าเสี่ยง
3. มีความพยายามไปสู่สถานะที่สูงขึ้น
4. มีความอดทนทำงานที่ยากได้เป็นเวลานาน
5. เมื่องานที่กำลังทำถูกขัดจังหวะหรือถูกรบกวนก็จะพยายามทำต่อไปให้สำเร็จ
6. คิดว่าเวลาเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ
7. คำนึงถึงเหตุการณ์ในอนาคตมาก
8. เลือกเพื่อนร่วมงานที่มีความสามารถเป็นอันดับแรก
9. ต้องการให้เป็นที่รู้จักแก่ผู้อื่นด้วยผลงาน โดยพยายามทำงานของคนให้ดีขึ้น
10. พยายามปฏิบัติสิ่งต่างๆของคนให้สำเร็จด้วยดีเสมอ

สุพจน์ สีนสุวงค์วัฒน์ (2527 อ้างถึงใน โสพจน์ รุ่งเรือง , 2542 : 26 -31) ได้

นำแนวคิดเกี่ยวกับลักษณะพฤติกรรมของผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของแมคเคลแลนดมากำหนดลักษณะพฤติกรรมหรือบุคลิกภาพของผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์โดยแบ่งออกเป็นองค์ประกอบด้านต่างๆได้ 6 ด้าน คือ

1. ด้านความทะเยอทะยาน หมายถึง การแสดงออกของลักษณะนิสัยบุคคลที่มีความต้องการจะให้คนสำเร็จ โดยตั้งความคาดหวังไว้สูงมุ่งมั่นที่จะทำสิ่งที่ต้องการให้ได้เพื่อให้อำนาจหรือความเป็นอยู่ของคนสูงขึ้นดีเด่นเหนือคนอื่น ๆ ให้คนอื่นรู้จักด้วยผลงานเลือกทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการแข่งขันหรือฝึกความชำนาญและต้องการชัยชนะเมื่อมีการแข่งขัน
2. ด้านความกระตือรือร้น หมายถึง การแสดงออกของลักษณะนิสัยบุคคลที่เต็มใจเอาใจใส่และตั้งใจจริงในการทำงานอาสาทำงานที่ตนถนัดทำงานทันทีที่ได้รับมอบหมาย ไม่ผลัดวันประกันพรุ่ง มีความขยันขันแข็งในงานที่ต้องใช้ความคิดอดทนไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคที่ขัดขวางสนุกสนานในการทำงานและสามารถทำงานให้สำเร็จได้ในเวลาอันสั้น
3. ด้านความเสี่ยง หมายถึง การแสดงออกของลักษณะนิสัยบุคคลที่มีการตัดสินใจที่เด็ดเดี่ยวในการกระทำสิ่งที่เสี่ยงไปได้มีความยากพอเหมาะกับความสามารถของตนกล้าได้กล้าเสียทำทุกสิ่งด้วยความมั่นใจไม่เชื่อโชคกลางหรือสิ่งมหัศจรรย์มุ่งทำงานเพื่อให้เกิดความสำเร็จมากกว่าที่จะหลีกเลี่ยงความล้มเหลว

4. ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง หมายถึง การแสดงออกถึงลักษณะนิสัยบุคคลที่มีการรักษาสิทธิหน้าที่ของตนอย่างเคร่งครัดมีความผูกพันกับงานที่ได้รับมอบหมายกล้ารับผิดชอบในผลงานของตนและปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้นเสมอ ทำงานให้เสร็จตามความพึงพอใจของตนเอง แม้ถูกรบกวนในขณะที่ทำงานก็จะทำงานนั้นให้สำเร็จได้

5. ด้านการรู้จักวางแผน หมายถึง การแสดงออกของลักษณะนิสัยบุคคลที่มีแบบแผนในการทำงานมีจุดประสงค์ที่เด่นชัดเห็นช่องทางในการทำงานอย่างเป็นขั้นตอนเล็งเห็นการณ์ไกลทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นระเบียบมีความรอบคอบและรวบรวมรายละเอียดของข้อมูลก่อนตัดสินใจผูกพันกับอนาคตมากกว่าอดีตหรือปัจจุบันและเลือกเพื่อนร่วมงานที่มีความสามารถเป็นอันดับแรก

6. ด้านความมีเอกลักษณ์ หมายถึง การแสดงออกของลักษณะนิสัยบุคคลที่เป็นตัวของตัวเองสูง ไม่เลียนแบบคนอื่น ริเริ่มทำสิ่งต่างๆด้วยความคิดของตนเองสนใจเหตุการณ์หรือสิ่งใหม่ๆมีอิสระในการทำงานและการแสดงออกใช้ความคิดหรือทฤษฎีใหม่ๆที่ไม่ซ้ำแบบใครในการแก้ปัญหา

พรณี ข. เจนจิต (2545 : 292) ได้กล่าวถึงลักษณะของผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงไว้ดังนี้

1. เป็นผู้ที่มีความมานะบากบั่น พยายามที่จะเอาชนะความล้มเหลวต่างๆพยายามที่จะไปให้ถึงจุดหมายปลายทาง

2. เป็นผู้ทำงานมีแผน

3. เป็นผู้ตั้งระดับความคาดหวังไว้สูง

จะเห็นได้ว่าลักษณะของผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงนั้นจะเป็นผู้ที่มีความ

ทะเยอทะยานสูงหวังว่าตนจะประสบความสำเร็จเป็นอย่างมากมีความกระตือรือร้นพยายามไปสู่สถานะที่สูงขึ้นไปอดทนมีความกล้าเสี่ยงมีความรับผิดชอบทำงานที่ยากได้เป็นเวลานานไม่หยุดนิ่งคำนึงถึงเหตุการณ์ในอนาคตมากต้องการให้เป็นที่รู้จักเลือกเพื่อนร่วมงานที่มีความสามารถมุ่งสู่ความเป็นเลิศพฤติกรรมที่เกิดขึ้นมีลักษณะเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง

4.4 บทบาทของแรงจูงใจในการจัดการเรียนการสอน

แรงจูงใจเกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ เพราะเป็นสิ่งที่กระตุ้นให้นักเรียนเกิดพลัง มีความพยายามและมีความตั้งใจอย่างแรงกล้าที่จะทำกิจกรรมให้ได้รับความสำเร็จ สิ่งที่เป็นเงื่อนไขทำให้เกิดแรงจูงใจ คือ ความพร้อมและการมีเป้าหมายประสงค์ของนักเรียน ส่วนความมุ่งหวัง สิ่งล่อใจ จะเป็นสิ่งที่ช่วยให้นักเรียนเกิดความต้องการที่จะ ได้รับความสัมฤทธิ์ผล บทบาทโดยละเอียดของแรงจูงใจมีดังนี้

1. ทำหน้าที่ในการกระตุ้น

นักเรียนที่ได้รับการกระตุ้นจะแสดงพฤติกรรมในขณะที่เรียน จากการศึกษาทางจิตวิทยาพบว่านักเรียนมีความวิตกกังวลในระดับต่ำ สามารถทำงานที่มีการแข่งขันหรือการทดสอบ ได้ดีกว่านักเรียนที่มีความวิตกกังวลสูง แต่อย่างไรก็ตาม ระดับความคับข้องใจที่เกิดขึ้นก็มีผลในการกระตุ้นและสร้างพลังให้นักเรียน ได้ดำเนินอยู่ในระดับที่เหมาะสมในขณะที่เรียนหนังสือ

นักเรียนต้องพยายามหาวิธีการที่จะเพิ่มระดับกระตุ้นและรักษาระดับความใส่ใจของนักเรียนให้คงอยู่ตลอดเวลา วิธีการที่ใช้คือ การให้นักเรียน ได้มีโอกาสเรียนด้วยตนเองอย่างอิสระ การวิจัยของ Torrence and Flanders ซึ่งให้เห็นว่าระบบการเรียนการสอนที่นักเรียนเป็นแกนหรือการให้งานแก่นักเรียน จะทำให้นักเรียนมีความวิตกกังวลต่ำและไม่เก็บกดเหมือนกับวิธีการที่ใช้ระบบผู้สอนเป็นแกน (Teacher – Center) วิธีการให้นักเรียน ได้เรียนด้วยตนเอง ทำให้นักเรียนมีความวิตกกังวลน้อยกว่าเรียนด้วยระบบการสอนที่มีโครงสร้างไม่แน่นอน

2. ทำหน้าที่ในการสร้างความคาดหวัง (Expectance Function)

การที่นักเรียนเชื่อว่าจะต้องมีผลบางอย่างเกิดขึ้นหลังจากการทำงานนั้น ๆ มีผลผลักดันให้มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ดังนั้น ในการสอนแต่ละวิชาควรจะต้องกำหนดแนวทางที่จะต้องสนองความคาดหวังให้กับนักเรียนด้วยการกำหนดเป้าประสงค์ระยะ ใกล้ (Immediate Expectancies) ด้วยการแจ้งวัตถุประสงค์เฉพาะในการสอนแต่ละหน่วย ระดับความคาดหวังมีความสัมพันธ์กับระดับความทะเยอทะยาน (Level of Aspiration) ที่นักเรียนมีอยู่ พบว่านักเรียนที่เคยได้รับประสบการณ์ในด้านความสำเร็จในการทำงานมาก่อนจะสามารถสร้างความคาดหวังได้ตรงกับความจริง วิธีการสร้างความคาดหวังให้นักเรียนมีดังนี้ เช่น อธิบายให้นักเรียนทราบว่าหลังจากเรียนเรื่องต่าง ๆ ไปแล้ว นักเรียนจะสามารถทำอะไรบ้าง แต่อย่างไรก็ตามผู้สอนจะต้องเปลี่ยนและสร้างความคาดหวังใหม่ให้กับนักเรียนใหม่ หากความคาดหวังที่กำหนดไว้ไม่เหมาะสมหรือผิดไปจากข้อเท็จจริง

3. ทำหน้าที่เป็นเครื่องล่อ (Incentive Function)

เครื่องล่ออาจจะอยู่ในรูปแบบของวัตถุ (Concrete) หรือสัญลักษณ์ (Symbolic) อันได้แก่ คำชมเชย การสนับสนุน การให้ความร่วมมือ เกียรติยศ คະแนน ประกาศนียบัตร และรางวัล นักเรียนตั้งใจทำกิจกรรมมากขึ้นเพียงใดขึ้นอยู่กับเครื่องล่อที่ผู้สอนใช้ ผู้สอนควรใช้เครื่องล่อให้เหมาะสมกับความสามารถของนักเรียนและเครื่องล่อที่นิยมใช้ประการหนึ่ง คือ การให้ผลย้อนกลับ หลังทำแบบทดสอบ ซึ่งการได้รับรางวัลเป็นเครื่องล่อนั้นมีข้อคิดว่าควรให้รางวัลเพื่อที่จะพัฒนา เพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนพยายามที่จะทำกิจกรรมต่าง ๆ ให้ได้ตามวัตถุประสงค์การสอนที่กำหนดได้

4. ทำหน้าที่ในการสร้างวินัยในการเรียน (Disciplinary Function)

วินัย คือ ข้อตกลง คำสั่ง หรือกฎเกณฑ์ที่ตั้งขึ้นเพื่อให้ประพฤติปฏิบัติตามหากห้องเรียนไม่มีวินัย การสอนไม่ได้ผล วุ่นวาย สับสน สร้างนิสัยที่ไม่ดีให้กับนักเรียน เพราะนักเรียนไม่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่ตั้งไว้ การควบคุมให้นักเรียนอยู่ในวินัยอาศัยเทคนิคต่าง ๆ ดังนี้

ศิลปะในการทำโทษ

การทำโทษโดยทั่วไปนั้น การลงโทษจะมีผลกระตุ้นให้นักเรียนหาทางหนีหรือหลีกเลี่ยงหรือเก็บกดพฤติกรรมที่ไม่ต้องการเพียงชั่วคราว หรืออาจมีผลทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมเปลี่ยนรูปไปใช้กลวิธีการปรับตัว ซึ่งเสริมสร้างความวิตกกังวล ความคับข้องใจ ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่ดี การทำโทษน้อยครั้งที่ได้ผล คือ ใช้อย่างมีเหตุผล โดยบอกสิ่งที่ผิดและสิ่งที่ไม่ควรปฏิบัติ และไม่ใช้การตี (การทำโทษทางกาย)

ใช้เทคนิคการปรับพฤติกรรม (Behavior Modification)

หลักการปรับพฤติกรรมสนใจเฉพาะพฤติกรรมที่ต้องการให้ประพฤติปฏิบัติ การปรับพฤติกรรมจะปรับรายบุคคลและดำเนินการแก้ไขเป็นขั้น ๆ วิธีการเน้นรางวัลเป็นแรงเสริมทางบวกโดยให้รางวัลควบคู่กับการลงครางวัลในพฤติกรรมที่ไม่ต้องการ เพื่อให้นักเรียนไม่ทำพฤติกรรมนั้นอีก โดยมีหลักการดังนี้

- ให้รางวัลที่เป็นสัญลักษณ์มากกว่ารางวัลที่เป็นวัตถุและพยายามลดรางวัลให้น้อยลงโดยแทนที่ด้วยความพอใจในผลงาน
- ให้รางวัลเป็นแบบสุ่ม อย่าให้ทุกพฤติกรรม โดยเฉพาะพฤติกรรมอย่างเดียวกัน
- ให้รางวัลในสิ่งที่นักเรียนต้องการและเห็นคุณค่า
- ให้รางวัลทันทีที่ทำถูก เพื่อกระตุ้นให้ทำพฤติกรรมนั้นซ้ำ อย่ารอจนกว่าผลงานสำเร็จจึงให้รางวัล

- ให้อาจารย์ผู้สอนมีใจรักและทุ่มเทในการสอน
- ใช้การสะสมคะแนนเพื่อให้ได้รางวัลชั้นใหญ่ที่มีคุณค่า

5. สร้างกฎ (Rule)

วินัยที่สำคัญ โรงเรียนหรือสถาบันที่เป็นผู้กำหนด แต่วินัยในห้องเรียนควรจะให้ นักเรียนเป็นผู้กำหนดว่าควรตั้งกฎในการปฏิบัติเรื่องใดบ้าง เพราะการที่นักเรียนกำหนดให้นักเรียน มีให้เห็นว่าเป็นข้อบังคับ จะยินยอมปฏิบัติตาม ดังนั้น ครูผู้สอนจึงมีหน้าที่เพียงรักษากฎระเบียบให้ คงเส้นคงวา ไม่เปลี่ยนแปลงตามอารมณ์ อนึ่งถ้าสามารถทำให้นักเรียนมีวินัยในตนเอง (Self discipline) เป็นสิ่งที่สำคัญเพราะถ้านักเรียนแต่ละคนกำหนดระเบียบปฏิบัติสำหรับตนเองและรู้จัก ควบคุมตนเองให้ปฏิบัติอย่างจริงจังแล้วถือว่าเป็นสิ่งที่ดีมาก ดังนั้น ครูผู้สอนควรช่วยให้นักเรียน แต่ละคนตั้งเป้าหมายแล้วส่งเสริมให้กำลังใจที่จะ ไปให้ถึงเป้าหมายที่วางไว้จะสามารถช่วย เสริมสร้างวินัยให้ตนได้

6. การสร้างข้อตกลง (Contract)

ระหว่างครูผู้สอนกับนักเรียน โดยครูผู้สอนจะต้องทำสัญญาในการเรียนว่า นักเรียนจะต้องปฏิบัติสิ่งใดบ้างและนักเรียนต้องการผลอย่างไร ครูผู้สอนต้องพยายามดูแลให้ นักเรียนทำตามสัญญา ถ้าครูผู้สอน ไม่พอ อาจจะให้นักเรียนจับคู่หรือให้นักเรียนในชั้นปีที่สูงกว่า ช่วยดูแล

4.5 การสร้างแรงจูงใจในการเรียน

การสร้างแรงจูงใจในการเรียนเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบต่าง ๆ หลายประการ เช่น บรรยากาศในห้องเรียน วิธีการสอน ลักษณะทางอารมณ์และบุคลิกภาพของครู เนื้อหาที่เรียน ตลอดจนความต้องการ ความสนใจ เป้าหมายและแรงกดดันต่าง ๆ ในตัวนักเรียน

แนวทางการสร้างเสริมแรงจูงใจในแต่ละประเด็นข้างต้น จะกล่าวในรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การเสริมสร้างความเชื่อมั่นและความคาดหวังเชิงบวกในการเรียนแก่เด็ก

ให้นักเรียนเริ่มเรียนในสิ่งที่มีความยากในระดับที่เขาสามารถทำได้ แล้วจึงค่อย ๆ เลื่อน ให้เรียนในสิ่งที่มีความยากขึ้นเป็นลำดับ การดำเนินการในเรื่องนี้ ครูต้องจัดลำดับความยากของ เนื้อหาที่จะให้นักเรียนออกเป็นขั้นตอน นักเรียนแต่ละคนเรียนในชั้นที่ต่างกันขึ้นอยู่กับความสามารถของบุคคล

กำหนดจุดมุ่งหมายของบทเรียนให้แจ่มชัดและแน่ใจว่าสามารถสอนให้นักเรียนเกิดการ เรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายนั้นได้ ในบทเรียนแต่ละบท ครูควรกำหนดจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมไว้อย่าง

ชัดเจน เพื่อช่วยให้นักเรียนรู้สึกว่าการเรียนหรือทำโครงการ ในบทเรียนนั้นเขาได้เกิดความคิดก้าวหน้าตามจุดมุ่งหมายแต่ละข้อนั้นเพิ่มขึ้น

เน้นการเปรียบเทียบกับตนเองมากกว่าเปรียบเทียบกับผู้อื่น ครูควรให้ผลย้อนกลับ (Feed back) หรือให้นักเรียนทราบผลงานของเขา เพื่อให้นักเรียนรู้ว่า สิ่งที่เขาทำไปผิดหรือถูกอย่างไร และเพื่อให้เขาได้ปรับปรุง แก้ไขสิ่งที่เขาทำผิดในตอนแรกและควรชี้ให้นักเรียนเห็นว่า ก่อนเรียนกับหลังเรียนเขาก้าวหน้าขึ้นเพียงใด และเน้นให้นักเรียนเห็นว่าเมื่อใช้ความพยายาม ความสำเร็จก็จะเกิดขึ้น

สื่อให้นักเรียนทราบว่า ความสามารถในการเรียนนั้นเป็นสิ่งที่สามารถพัฒนาและปรับปรุงให้ดีขึ้น ครูควรชี้ให้นักเรียนเห็นว่า ความสามารถทางวิชาการนั้น สามารถพัฒนาให้ดีขึ้นได้หากใช้ความพยายามหรือมุ่งมั่นที่จะปรับปรุงให้ดีขึ้น ถ้ามีโอกาสฝึกฝนหรือมีความมุ่งมั่นพยายามมากขึ้น

เสนอแม่แบบ (Model) หรือแบบฉบับที่ดีแก่นักเรียน นักเรียนที่ไม่มีความเชื่อมั่นในตนเองจะรู้สึกไม่อยากทำอะไรเพราะกลัวผิดพลาด ครูอาจเล่าให้นักเรียนฟังถึงพฤติกรรมของตัวเองว่า เคยทำอะไรผิดพลาดมาบ้างก่อนจะทำได้สำเร็จ เพื่อเน้นให้นักเรียนเห็นว่า การเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ไม่ได้เกิดขึ้นได้อย่างราบรื่น โดยไม่มีความผิดพลาด ฉะนั้นจงกล้าทำในสิ่งต่าง ๆ โดยไม่ต้องกังวลหรือกลัวว่าจะล้มเหลว

2. การให้นักเรียนเห็นคุณค่าของสิ่งที่เรียน

ครูสามารถช่วยให้เด็กเห็นคุณค่าของสิ่งที่นักเรียนได้ โดยใช้ทั้งสิ่งจูงใจภายในและสิ่งจูงใจภายนอก แนวทางการช่วยให้เด็กเห็นคุณค่าของสิ่งที่เรียน อาจจำแนกเป็นข้อ ๆ ดังนี้

ครูควรตระเตรียมกิจกรรมที่สอดคล้องความสนใจของนักเรียน กิจกรรมดังกล่าว อาจเป็นเรื่องกีฬา ดนตรี เหตุการณ์ปัจจุบัน สัตว์เลี้ยง ปัญหาที่เด็กกำลังเผชิญอยู่ในครอบครัวหรือกับเพื่อน อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลาย ๆ อย่างก็ได้ แต่ครูต้องแน่ใจว่ากิจกรรมที่นักเรียนสนใจนั้นครูมีความรู้พอสมควร

การกระตุ้นความอยากรู้อยากเห็น อาจทำได้โดยวิธีการสร้างสถานการณ์ขัดแย้งขึ้น ระหว่างสิ่งที่เด็กเชื่อกับข้อเท็จจริง ข้อขัดแย้งนี้อาจนำไปสู่ปัญหาอภิปรายซึ่งจะกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความอยากรู้อยากเห็นเกี่ยวกับสภาพภูมิศาสตร์บนดวงดาวขึ้น

การทำบทเรียนให้สรุป อาจทำได้โดยการให้นักเรียนแสดงบทบาทสมมุติหรือเล่นเกมส์ เช่น ในการสอนวิชาสังคมศึกษาเรื่อง ประเทศเพื่อนบ้าน ครูอาจแบ่งนักเรียนเป็นกลุ่ม ๆ และกำหนดให้แต่ละกลุ่มเป็นคนละประเทศ นักเรียนในแต่ละประเทศจะต้องศึกษาว่าประเทศของตน

มีอะไรเป็นสัญลักษณ์ประจำชาติ ลักษณะธงชาติเป็นอย่างไร ใครเป็นหัวหน้ารัฐบาล รวมทั้งสกุลของเงินที่ใช้ วิธีการเรียนเช่นนี้ นักเรียนจะสนุกในบทเรียนและมีความร่วมมือซึ่งกันและกันในการศึกษาแค่ไหน

การเน้นให้นักเรียนเห็นว่าเนื้อหาที่เรียนในปัจจุบันมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับชีวิตในอนาคตอย่างไร วิธีนี้อาจไม่เหมาะกับนักเรียนเด็กเล็ก ๆ เพราะนักเรียนเด็กเล็กจะสนใจเฉพาะสิ่งที่เขาสัมผัสได้ในขณะนั้นเท่านั้น เขายังไม่สามารถเชื่อมโยงสิ่งที่เกิดขึ้นในปัจจุบันกับสิ่งที่จะเกิดในอนาคตได้ การเน้นให้นักเรียนเห็นว่า สิ่งที่เรียนขณะนั้นมีความคุณค่าต่องานในอนาคตของเขาจะต้องสอดคล้องกับความต้องการและการมุ่งหวังอนาคตของเขาด้วย

การตระเตรียมรางวัลสำหรับนักเรียน การให้รางวัลเป็นการเสริมแรงภายนอก เป็นวิธีที่มีอิทธิพลต่อการสร้างแรงจูงใจแก่นักเรียนมากวิธีหนึ่ง อย่างไรก็ตามการให้รางวัลนี้ต้องแน่ใจว่าสิ่งที่ให้มีความหมายที่เป็นรางวัลแท้จริงสำหรับนักเรียนหรือไม่เพราะรางวัลจะมีค่าก็ต่อเมื่อเป็นสิ่งที่นักเรียนต้องการเท่านั้น

3. การช่วยให้นักเรียนเกิดความมุ่งมั่น

เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ตอบสนองให้มาก การเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ตอบสนองอาจอยู่ในรูปการตอบคำถามที่ครูถาม การให้ออกรายงานหน้าชั้นหรือการให้ออกมาแสดงความคิดเห็นบางอย่าง หลังจากให้นักเรียนแสดงออกแล้ว ครูควรให้ผลย้อนกลับ (Feed Back) แก่นักเรียน จะได้เกิดกำลังใจและแก้ไขสิ่งเขาผิดพลาดโดยทันที

เป็นโอกาสให้นักเรียนทำงานสำเร็จนักเรียนจะมีความมุ่งมั่นและมีความใส่ใจในงานมากภูมิใจในผลงานหรือความก้าวหน้าของเขาเองมากกว่าคะแนนที่ได้รับ นอกจากนี้ครูไม่ควรเน้นกิจกรรมที่มีการแข่งขันระหว่างบุคคล

สำหรับงานที่ยาก ๆ ครูควรใช้เวลาในการทำงานเพิ่มขึ้นมากกว่าการใช้วิธีลดความยากของงานให้ง่ายลง เมื่อครูให้นักเรียนทำงานที่มีความเสี่ยงสูงแรงจูงใจของนักเรียนจะลดลง อย่างไรก็ตาม ถ้าหากงานนั้นเป็นสิ่งที่ท้าทายนักเรียน จงใช้เวลาในการทำกิจกรรมนั้นมากขึ้น โดยครูเป็นผู้คอยสนับสนุนหรือช่วยเหลือนักเรียน

เสนอแม่แบบ (Model) ที่ดีแก่นักเรียน ครูอาจยกตัวอย่างของตัวเองหรือผู้อื่นก็ได้เกี่ยวกับวิธีเอาชนะวิชาที่ยาก ๆ ให้นักเรียนฟัง

สอนกลเม็ดในการเรียนแก่นักเรียน ครูควรสอนวิธีการเรียนและเทคนิคช่วยจำแก่นักเรียน เพื่อให้นักเรียนจะได้เพิ่มความสนใจในสิ่งที่เรียนมากขึ้น

5.เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนแบบแลกเปลี่ยนบทบาท (Reciprocal Teaching)

5.1 ความหมายของการสอนแบบแลกเปลี่ยนบทบาท

การสอนแบบแลกเปลี่ยนบทบาท (Reciprocal Teaching) เป็นการสอนที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อช่วยเหลือนักเรียนให้เข้าใจเกี่ยวกับสิ่งที่อ่านอย่างลึกซึ้ง โดยครูมีบทบาทในการแสดงแบบอย่างการใช้ทักษะการทำนาย (Prediction) การใช้คำถาม (Questioning) การสร้างความเข้าใจให้ชัดเจน (Clarifying) และการสรุปความ (Summarizing) ให้กับนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านต่ำโดยตรง กล่าวคือ เป็นการสอนวิธีการควบคุมความเข้าใจในการอ่านของตนเองให้กับนักเรียน (Palincsar and Brown, 1986 quoted in Woolfolk, 1995 : 492 ; Reutzel and Cooter, 1992 : 213 – 214 ; Klein et al., 1991 : 459 Cooper , et., 1988 : 178) ความหมายของการสอน

Woolfolk (1995 : 492) กล่าวว่า การสอนแบบแลกเปลี่ยนบทบาท (Reciprocal Teaching) เป็นวิธีการหนึ่งซึ่งอาศัยการเลียนแบบ (modeling) เพื่อการวิธีการเข้าใจความในการอ่าน

Rualtzel and Cooter (1992 : 213 – 214) กล่าวถึงความหมายของการอ่านแบบแลกเปลี่ยนบทบาทว่า เป็นการสอนกลวิธีที่มีประโยชน์ในการช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหาด้านความเข้าใจ และการควบคุมความเข้าใจ

Searfoss and Readence (1994 : 405) กล่าวอธิบายความหมายของการสอนแบบแลกเปลี่ยนบทบาทว่า เป็นการสอนซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมส่งเสริมความเข้าใจสี่อย่าง ได้แก่ การทำนาย (Prediction) การใช้คำถาม (Questioning) การสร้างความเข้าใจให้ชัดเจน (Clarifying) และการสรุปใจความสำคัญ (Summarizing) โดยครูและนักเรียนจะแลกเปลี่ยนบทบาทกัน ในการเป็นผู้นำการสนทนาเกี่ยวกับการอ่านแต่ละตอน นักเรียนจะรับบทบาทเป็นครูและเป็นผู้นำเพื่อน ๆ โดยอาศัยคำแนะนำจากครู และการวิพากษ์วิจารณ์ที่เป็นประโยชน์จากนักเรียนคนอื่น ๆ

Cooper (1988 : 178) กล่าวว่า การสอนแบบแลกเปลี่ยนบทบาท คือ เทคนิคง่าย ๆ ที่ครูและนักเรียนอ่านในใจพร้อมกัน และแลกเปลี่ยนบทบาทระหว่างกัน เพื่อเป็นผู้นำการอภิปรายร่วมกัน ครูจะแสดงแบบอย่างการใช้กระบวนการควบคุม (Process of Monitoring) ให้กับนักเรียน หลังจากนั้นนักเรียนก็จะนำกระบวนการนี้ไปประยุกต์ใช้ทันทีภายใต้การควบคุมดูแลของครู

Taylor (1995 : 234) แสดงความคิดเห็นสนับสนุนว่าการสอนแบบแลกเปลี่ยนบทบาทเป็นรูปแบบการสอนที่จะสร้างทักษะในการควบคุมความเข้าใจและพัฒนาความเข้าใจสำหรับผู้อ่านที่มีผลสัมฤทธิ์ต่ำซึ่งถูกสร้างขึ้นโดย Palincsar and Brown (1984 quoted in Taylor,

1995 : 234) ในปี 1984 รูปแบบการสอนนี้ประกอบด้วยการที่นักเรียนมีการแลกเปลี่ยนบทบาทสมมุติของการเป็นครูและการจัดนักเรียนเป็นกลุ่มขนาดเล็กในการเรียนกิจกรรมการทำนาย (Predicting) การใช้คำถาม (Questioning) การสร้างความเข้าใจให้ชัดเจน (Clarifying) และการสรุปความ (Summarizing)

Karen and Bob (1994 : 33) กล่าวว่าการสอนแบบแลกเปลี่ยนบทบาท เป็นการสอนที่ให้ความสำคัญกับการแสดงแบบอย่างการใช้วิธีการอ่านของครู และการเรียนแบบร่วมมือนักเรียนจะถูกสอนให้เน้นไปที่เนื้อหา และการใช้คำถามหลังการอ่านตอนใดตอนหนึ่งของบทอ่านการสอนจะประกอบด้วย 4 อย่างดังนี้

1. การสรุปสิ่งที่อ่าน (Summarizing)
2. การใช้คำถามเกี่ยวกับสิ่งที่อ่านเพื่อถามเพื่อน (Questioning)
3. การสร้างความเข้าใจให้ชัดเจนเกี่ยวกับสิ่งที่ไม่ชัดเจนหรือไม่เข้าใจในบทอ่าน (Clarifying)
4. การทำนายเนื้อเรื่องในตอนต่อไปที่จะอ่าน (Predicting)

Slavin (1994 : 450) กล่าวถึงการสอนแบบแลกเปลี่ยนบทบาทว่า เป็นการสอนที่ต้องอาศัยหลักการใช้คำถามโดยจะสอนทักษะทางอภิปัญญา (Metacognitive Skills) ผ่านการแนะนำ และการแสดงแบบอย่างของครูเพื่อการพัฒนาพฤติกรรมการอ่านของนักเรียนที่มีความเข้าใจในการอ่านต่ำ

Durkin (1987 : 450) กล่าวถึงการสอนแบบแลกเปลี่ยนบทบาทว่าเป็นวิธีการที่ครูและกลุ่มนักเรียนมีการแลกเปลี่ยนบทบาทการเป็นผู้นำการอภิปรายซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อแสดงให้เห็นถึงความหมายของบทอ่านในแต่ละตอนที่อ่าน โดยเริ่มจากการที่ครูแสดงแบบอย่างวิธีการดังต่อไปนี้

1. การใช้คำถามเกี่ยวกับเนื้อเรื่องของบทอ่าน (Questioning)
2. การสร้างความเข้าใจให้ชัดเจนในสิ่งที่ยังเข้าใจผิดพลาด (Clarifying)
3. สรุปความ (Summarizing)
4. ทำนายเนื้อเรื่องที่น่าจะเกิดขึ้นในตอนต่อไป (Predicting)

จากความหมายทั้งหมดที่กล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปถึงความหมายของการสอนแบบแลกเปลี่ยนบทบาท (Reciprocal Teaching) ได้ว่า การสอนแบบแลกเปลี่ยนบทบาทเป็นรูปแบบการสอนที่สร้างขึ้นเพื่อใช้กับนักเรียนที่มีความเข้าใจในการอ่านต่ำโดยการช่วยเหลือให้นักเรียนเหล่านี้สามารถสร้างทักษะในการควบคุมความเข้าใจและพัฒนาความเข้าใจในการอ่านของตน กล่าวคือ ช่วยให้นักเรียนที่มีความเข้าใจในการอ่านต่ำสามารถเข้าใจวิธีการเรียนรู้จากบทอ่านโดย

การใช้กลวิธีการอ่านเข้าใจความ อันได้แก่ การสรุปความ (Summarizing) การใช้คำถามเกี่ยวกับเนื้อเรื่องของบทอ่าน (Questioning) การสร้างความเข้าใจให้ชัดเจน (Clarifying) และการทำนายถึงเนื้อเรื่องที่น่าจะเกิดขึ้นในตอนต่อไป (Predicting) หรือกล่าวได้ว่า การสอนแบบแลกเปลี่ยนบทบาทเป็นการสอนทักษะทางอภิปัญญา (Metacognitive Skill) หรือกระบวนการสอนกระบวนการควบคุมความเข้าใจ (Process of Comprehension Monitoring) โดยช่วงแรกของ การสอนแลกเปลี่ยนบทบาทกับนักเรียน กล่าวคือ นักเรียนในกลุ่มจะหมุนเวียนกันรับบทบาทสมมุติของการเป็นครูในเนื้อหาแต่ละตอน โดยผู้ที่รับบทบาทเป็นครูจะต้องเป็นผู้นำการสนทนาหรือ อภิปราย ร่วมกันเกี่ยวกับความหมายของเนื้อเรื่องที่อ่านผ่านการใช้กิจกรรมหรือกลวิธีการอ่านทั้งสองอย่าง

5.2 ลักษณะของการสอนแบบแลกเปลี่ยนบทบาท

การสอนแบบแลกเปลี่ยนบทบาทเป็นวิธีการหนึ่งในการช่วยเหลือนักเรียนให้มีความเข้าใจ การอ่านมากยิ่งขึ้นเป็นการสอนที่เกิดจากแนวคิดพื้นฐานของ Manzo (1969) ซึ่งได้ศึกษาและ นำเสนอวิธีสอนที่เรียกว่า "Request Procedure" ซึ่งเป็นการสอนที่ครูและกลุ่มของนักเรียน ผัดเปลี่ยนกันถามคำถามหลังจากอ่านบทอ่านในใจแล้ว โดยครูจะต้องเป็นแบบอย่างของการตั้งคำถามที่ดีให้กับนักเรียนจากนั้น Palincsar and Brown (1984 quoted in Taylor, 1995 : 450 – 451) ได้นำวิธีการสอนตามแนวคิดของ Manzo (1969 quoted in Durkin, 1987 : 450 – 451) นี้ ไปปรับปรุงพัฒนาเป็นวิธีสอนใหม่ เรียกว่า "Reciprocal Teaching" หรือการสอนแบบแลกเปลี่ยนบทบาทซึ่งเป็นวิธีการที่ครูและกลุ่มนักเรียนแลกเปลี่ยนบทบาทกันเพื่อเป็นผู้นำการ อภิปรายเกี่ยวกับความหมายของบทอ่านแต่ละตอน โดยเริ่มต้นจากการที่ครูต้องเป็นตัวแทนและ แสดงแบบอย่าง การใช้กลวิธีการใช้คำถาม (Questioning) การสร้างความเข้าใจให้ชัดเจน (Clarifying) การสรุปความ (Summarizing) และการทำนายถึงเนื้อเรื่องที่จะเกิดขึ้นต่อไป (Prediction) (Durkin, 1987 : 450 – 451)

Woolfolk (1995 : 492 – 493) กล่าวเพิ่มเติมถึงลักษณะของวิธีการสอนแบบแลกเปลี่ยน บทบาท (Reciprocal Teaching) ว่าเป็นวิธีการสอนที่ครูจะต้องนำเสนอกลวิธีทั้งสองอย่างให้กับ นักเรียนหรืออาจจะนำเสนอวันละหนึ่งกลวิธีก็ได้ นอกจากนี้ครูจะต้องอธิบายและแสดงแบบอย่าง การใช้แต่ละกลวิธีและส่งเสริมให้นักเรียนได้มีการปฏิบัติ โดยการที่ครูและนักเรียนอ่านบทอ่านสั้นๆ ในใจพร้อมกันแล้วครูแสดงแบบอย่างการใช้กลวิธีการสรุปความ (Summarizing) การใช้คำถาม (Questioning) การสร้างความเข้าใจให้ชัดเจน (Clariying) และการทำนาย (Prediction) ให้ นักเรียนดูแบบในขณะที่อ่านบทอ่านจากนั้นนักเรียนจะเริ่มดำเนินการรับบทบาทสมมติเป็นครูซึ่งใน

ช่วงแรกมักจะเกิดความผิดพลาดบ่อยๆแต่ครูก็จะมีการให้คำแนะนำ คำชี้แนะ และการสนับสนุน ส่งเสริมเพื่อช่วยเหลือให้นักเรียนให้นักเรียนประสบผลสำเร็จในการใช้กลวิธีทั้งสี่อย่างนี้ตาม จุดประสงค์ที่ต้องการให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้เพื่อการประยุกต์ใช้กลวิธีทั้งสี่ได้อย่างอิสระใน ขณะที่อ่านบทอ่านซึ่งส่งผลให้นักเรียนสามารถเข้าใจบทอ่านนั้น

ผลการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการสอนแบบแลกเปลี่ยนบทบาทของ Palincsar พบว่าการจะ สอนให้มีประสิทธิภาพนั้นจะต้องคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

1. การเปลี่ยนแปลงแบบค่อยๆเป็นค่อยๆไปของหน้าที่ความรับผิดชอบต่อกิจกรรมการอ่าน จากครูไปสู่ผู้เรียน
2. ความสอดคล้องกันของความต้องการของครูและความสามารถของนักเรียน ความยาก ของบทอ่าน และความรับผิดชอบของนักเรียนต้องสอดคล้องและเหมาะสมกับความสามารถของ นักเรียนแต่ละคน
3. การวินิจฉัยความคิดของนักเรียนครูต้องคอยสังเกตวิธีการสอนของนักเรียนแต่ละคน ที่รับบทบาทครูอย่างจริงจัง เพื่อทราบวิธีการคิดของนักเรียนและประเภทการสอนที่นักเรียน ต้องการใช้

Harris and Sipay (1990 : 576 – 577) กล่าวถึงการสอนแบบแลกเปลี่ยนบทบาท (Reciprocal Teaching) ในลักษณะที่สอดคล้องกับแนวคิดของ Palincsar ว่าเป็นการสอนที่ครูและ นักเรียนมีการแลกเปลี่ยนบทบาทระหว่างกันโดยยึดหลักการ 5 อย่าง ดังนี้

1. ครูแสดงแบบอย่างการใช้กิจกรรมทางความเข้าใจอย่างกระตือรือร้นโดยการพูดอธิบาย ถึงขั้นตอนและรายละเอียด (Think Aloud)
2. กลวิธีต่างๆจะถูกเขียนแบบภายใต้สภาพแวดล้อมที่เหมาะสม กล่าวคือ การแสดง แบบอย่างการใช้กลวิธีการสรุปความ (Summarizing) การใช้คำถามจากเนื้อเรื่องที่อ่าน (Questioning) การสร้างความเข้าใจให้ชัดเจน (Clarifying) และทำนายถึงเนื้อเรื่องที่จะเกิดขึ้น ต่อไป (Predicting) ควรจะทำในลักษณะที่เป็นธรรมชาติไม่แยกออกจากกันและต้องคำนึงถึง สิ่งต่อไปนี้

2.1 การทำนาย (Predicting) เป็นการคาดคะเนสิ่งที่ผู้เขียนจะกล่าวถึงต่อไปโดย นักเรียนต้องกระตุ้นและใช้ความรู้เดิมของตนที่สัมพันธ์กัน การพยากรณ์ช่วยให้นักเรียนรู้ จุดมุ่งหมายของการอ่านและช่วยสร้างโอกาสในการเชื่อมโยงข้อมูลใหม่จากบทอ่านเข้ากับความรู้ เดิมและช่วยให้นักเรียนได้ใช้โครงสร้างของบทอ่านในกระบวนการอ่าน

2.2 การใช้คำถาม (Questioning) ช่วยให้นักเรียนมีโอกาสในการหาข้อมูลชนิด ต่างๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการถามที่ควรจะถาม การกำหนดกรอบคำถาม และการทดสอบตนเอง

การถามตนเองทำให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในกระบวนการอ่านมากขึ้น

2.3 การสรุปความ (Summarizing) ประกอบด้วยการหาและการถ่ายทอดใจความสำคัญของเรื่องที่อ่านและทำให้เกิดการรวบรวมข้อมูลจากบทที่อ่าน

2.4 การสร้างความเข้าใจให้ชัดเจน (Clarifying) เป็นสิ่งที่มีประโยชน์มากต่อนักเรียนที่มีปัญหาด้านความเข้าใจเพราะจะทำให้ให้นักเรียนตระหนักถึงสาเหตุของการไม่เข้าใจ บทการอ่านอยู่เสมอในขณะที่อ่าน เช่น การซักถาม การอ่านซ้ำ และการใช้พจนานุกรม

3. การอภิปรายกลุ่มจะให้ความสำคัญกับเนื้อเรื่องของบทอ่านของระดับความสามารถของนักเรียน

4. ครูมีการให้ข้อมูลย้อนกลับต่อการปรับปรุงพัฒนาของระดับความสามารถของนักเรียน

5. ความรับผิดชอบในกิจกรรมความเข้าใจต่างๆถูกถ่ายโอนจากครูไปสู่นักเรียน โดยครูต้องจัดเตรียมสิ่งต่างๆเพื่อช่วยเหลือนักเรียนในการดำเนินกิจกรรมต่างๆเหล่านั้นครูต้องใช้ทั้งการอธิบาย การสอน การแสดงแบบอย่าง และการฝึกปฏิบัติ แล้วค่อยๆถอนตัวออกจากกระบวนการช่วยเหลือต่างๆ จนกระทั่งนักเรียนประสบความสำเร็จในการอ่านได้ด้วยตนเอง

การสอนแบบแลกเปลี่ยนบทบาทเหมาะสำหรับนักเรียนที่มีความสามารถในการอ่านออกเสียงคำได้อย่างถูกต้องแต่มีปัญหาด้านความเข้าใจและบทอ่านที่เหมาะสมสำหรับใช้ในการสอนนี้ก็คือบทอ่านที่นักเรียนสามารถอ่านออกเสียงได้อย่างน้อย 80 คำต่อหน้าที่โดยอ่านคิดได้ไม่เกิน 2 คำต่อหน้าที่

Klein (1991 : 459 – 560) กล่าวสรุปถึงลักษณะการสอนแบบแลกเปลี่ยนบทบาทว่าเป็นกลวิธีการสอนที่ทักษะการใช้คำถาม (Questioning) การสรุปความ (Summarizing) การทำนาย (Predicting) และการสร้างความเข้าใจให้ชัดเจน (Clarifying) ให้กับนักเรียนเพื่อพัฒนาความเข้าใจในการอ่านครูแสดงแบบอย่างการใช้ทักษะเหล่านี้โดยการพูดอธิบายขั้นตอนวิธีการทำนาย การใช้คำถาม และการสรุปความ พร้อมทั้งสาธิตวิธีการสร้างความเข้าใจในสิ่งที่เป็อุปสรรคของการอ่านให้กับนักเรียนโดยตรงจากนั้นครูจะส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายผ่านการใช้ทักษะทั้งสี่จากการศึกษาของ Palincsar and Brown (1984 quoted in Klein, 1991) การเขียนแบบ (Modeling) และฝึกใช้ทักษะการควบคุมตนเองชนิดต่างๆในการสอนแบบแลกเปลี่ยนบทบาทนี้ส่งผลทำให้ทักษะการเข้าใจของนักเรียนได้รับการพัฒนา

Palincsar and Brown (1984 quoted in Hayes, 1991 : 117 – 119) กล่าวถึงการสอนแบบแลกเปลี่ยนบทบาท (Reciprocal Teaching) ว่าก่อนที่ครูจะเลือกใช้การสอนนี้ต้องมั่นใจก่อนว่านักเรียนมีความสามารถในการสร้างความเข้าใจต่อเหตุการณ์ประจำวันได้ เช่น ทำไมนกจึงบินได้ ทำไมฉันต้องใช้วิธีนี้ และความสามารถในการสร้างคำถามจากประโยคต่างๆ และการหา

ใจความสำคัญของเรื่องที่กล่าวไว้อย่างชัดเจนได้นักเรียนที่ขาดทักษะพื้นฐานเหล่านี้ต้องได้รับการพัฒนาให้เกิดความเชี่ยวชาญก่อน แล้วจึงจะสามารถมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนแบบแลกเปลี่ยนบทบาทได้อย่างประสบผลสำเร็จ นอกจากนี้ยังอธิบายถึงสิ่งที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของ วิธีการสอนแบบแลกเปลี่ยนบทบาทว่าประกอบด้วย

1. การที่ครูแสดงแบบอย่างการใช้กลวิธีทั้งสี่ คือ การใช้คำถาม (Questioning) การสรุปความ (Summarizing) การทำนาย (Predicting) และการสร้างความเข้าใจให้ชัดเจน (Clarifying) อย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม

2. กลวิธีการอ่านทั้งสี่ถูกสาธิตโดยครูในสถานการณ์ที่เหมาะสมเป็นธรรมชาติ

3. การอภิปรายที่ให้ความสำคัญทั้งเนื้อหาและความเข้าใจถึงประโยชน์ของกลวิธีทั้งสี่

4. การใช้ข้อมูลย้อนกลับซึ่งสามารถยกระดับความสามารถของนักเรียนแต่ละคนได้

Reutzel and Cooter (1992 : 213 – 214) กล่าวสรุปถึงลักษณะของการสอนแบบแลกเปลี่ยนบทบาท (Reciprocal Teaching) ว่าเป็นการจัดการเรียนการสอนการอ่านที่ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนดังนี้

1. การทำนาย (Prediction) : นักเรียนทำนายความเป็นไปได้ของเนื้อหาในบทอ่านโดยใช้ชื่อเรื่องและรูปภาพในบทอ่าน

2. การใช้คำถาม (Question Generation) : นักเรียนใช้คำถามหลังการอ่าน

3. การสรุปความ (Summarizing) : นักเรียนสรุปบทอ่าน โดยขึ้นต้นประโยคด้วย “ย่อหน้านี้เป็นเรื่องเกี่ยวกับ.....” การสรุปความจะช่วยให้นักเรียนจับใจความของบทอ่านได้ดีขึ้น ทำให้บทอ่านนั้นยากต่อการเข้าใจ เช่น คำศัพท์ที่ยาก การจัดระบบของบทอ่านไม่ดี เนื้อหาไม่คุ้นเคยหรือขาดความสัมพันธ์ต่อกัน และนักเรียนจะถูกสอนวิธีการแก้ไขความผิดพลาดของความเข้าใจ เช่น การซักถาม การอ่านซ้ำ การเปิดพจนานุกรม

นักเรียนเลียนแบบกระบวนการเหล่านี้ในการอ่านบทอ่าน โดยครูมอบหมายให้นักเรียนคนหนึ่งรับบทบาทสมมติเป็นครูในตอนถัดไปครูอาจจะรับบทบาทเป็นนักเรียนและมีการกระตุ้นและให้ข้อมูลย้อนกลับอย่างเหมาะสมเมื่ออ่านตอนใดสำเร็จแล้วนักเรียนที่รับบทบาทเป็นครูก็จะมอบหมายนักเรียนคนอื่นเพื่อมารับบทบาทนี้ต่อไป

ครูซึ่งสอนวิธีแบบแลกเปลี่ยนบทบาทในการช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหาเกี่ยวกับความเข้าใจการอ่าน ควรจะทำตามแนวทาง 4 อย่างซึ่งแนะนำโดย Palincsar and Brown (1985 quoted in Reutzel and Cooter, 1992 : 214) ดังนี้

1. ประเมินผลนักเรียนที่มีปัญหาด้านการอ่าน และจัดบทอ่านที่เหมาะสมกับระดับความรู้ของนักเรียน
2. ใช้วิธีการสอนแบบแลกเปลี่ยนบทบาทและมีการให้ข้อมูลย้อนกลับต่อการมีส่วนร่วมของนักเรียน
3. การพัฒนาความเข้าใจของนักเรียนแต่ละคนเป็นสิ่งชี้ให้เห็นว่าการสอนแบบนี้ได้ผลหรือไม่ Palincsar and Brown (1985 quoted in Reutzel and Cooter, 1992 : 214) ให้ความเห็นว่าผลดีที่ได้จากการสอนนี้เห็นได้จากพฤติกรรมการอ่านของนักเรียนที่เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นอย่างน่าประหลาดใจ

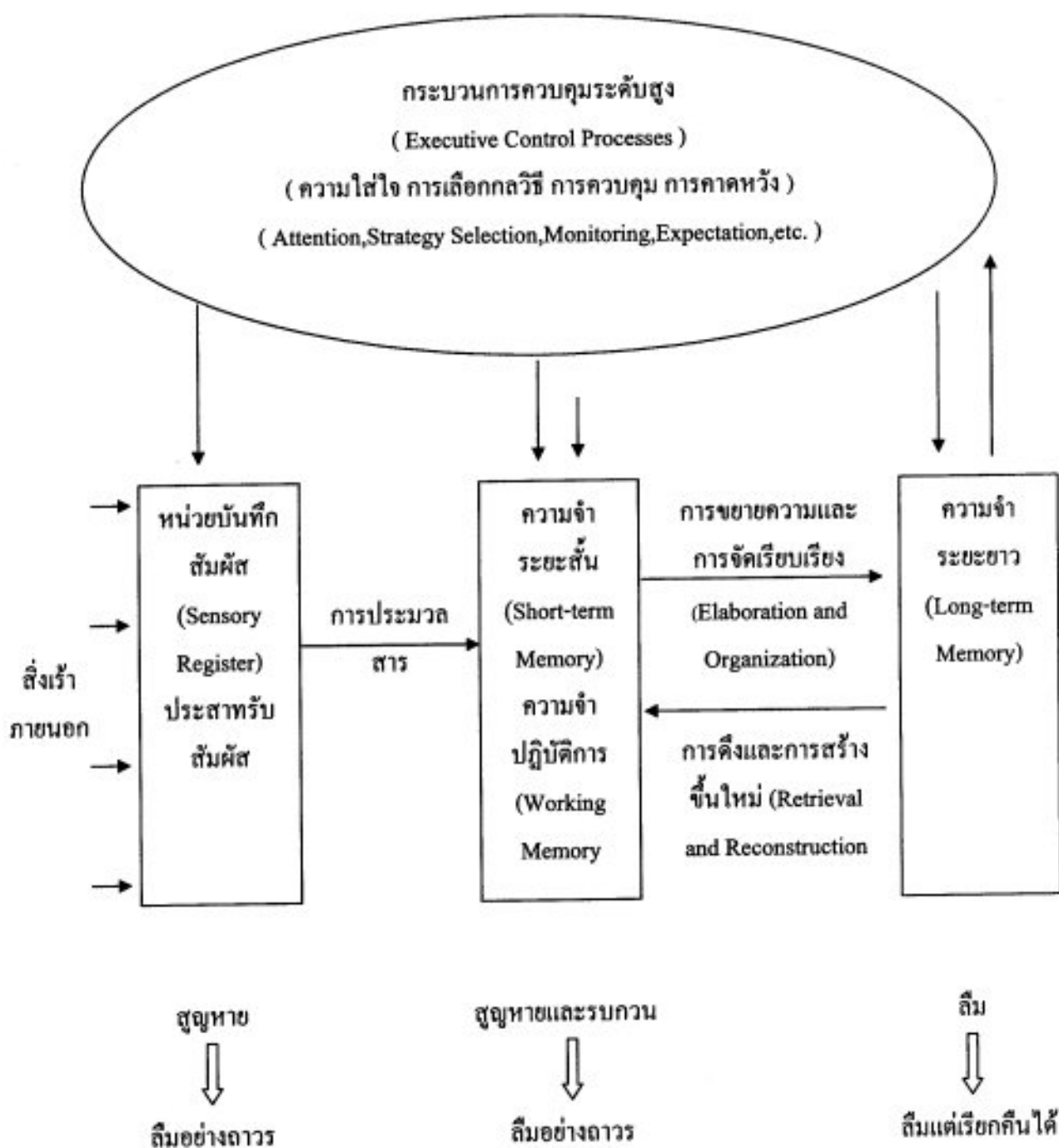
จากแนวคิดเกี่ยวกับลักษณะการสอนแบบแลกเปลี่ยนบทบาท (Reciprocal Teaching) ที่ได้นำเสนอไปแล้วนั้น พอสรุปได้ว่า เป็นการสอนที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมและบทบาทสำคัญในกระบวนการเรียนการสอนของนักเรียนและเป็นวิธีสอนที่เหมาะสมสำหรับนักเรียนที่มีปัญหาด้านความเข้าใจในการอ่านเพราะสามารถพัฒนาความเข้าใจของนักเรียนได้โดยในช่วงแรกของการสอนการอ่านครูจะแสดงแบบอย่างและอธิบายการใช้กลวิธีการอ่านสื่ออย่าง ได้แก่ การใช้คำถาม (Questioning) การสรุป (Summarizing) การทำนาย (Predicting) และการสร้างความเข้าใจให้ชัดเจนให้กับนักเรียน (Clarifying) หลังจากนั้นบทบาทของครูก็จะถูกถ่ายโอนไปสู่ นักเรียนโดยมีการแลกเปลี่ยนบทบาทระหว่างกันในการเป็นผู้นำการอภิปรายถึงเนื้อหาของสิ่งที่อ่านและความสำคัญและวิธีใช้กลวิธีการอ่านทั้งสี่ส่งผลทำให้นักเรียนเกิดความสนใจและกระตือรือร้นในการอ่านอยู่เสมอ นักเรียนเกิดความเข้าใจสิ่งที่อ่านและมีการควบคุมความเข้าใจของตนในขณะที่อ่าน

5.3 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการสอนแบบแลกเปลี่ยน

5.3.1 ทฤษฎีการประมวลสารสนเทศ (Information Processing Theory)

ทฤษฎีการประมวลสารสนเทศมีแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนรู้ของมนุษย์ว่า เปรียบเสมือนการทำงานของเครื่องคอมพิวเตอร์ กล่าวคือ สมอจะรับข้อมูลเข้ามาจัดกระทำเพื่อเปลี่ยนแปลงรูปแบบเนื้อหาของข้อมูลเก็บและค้นหาข้อมูลและตอบสนองต่อข้อมูลนั้น ดังนั้น การประมวลสารจึงประกอบด้วย การเข้ารหัส (Encoding) การเก็บ (Retention) และการใช้ข้อมูลเมื่อจำเป็นหรือเรียกว่าการดึงข้อมูลที่เก็บไว้มาใช้ (Retrieval) ดังภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 แสดงรูปแบบการประมวลสารสนเทศ

จากภาพแสดงให้เห็นถึงรูปแบบการประมวลสารสนเทศซึ่งรูปสี่เหลี่ยมทั้งสามรูปแสดงถึงโครงสร้างทางสติปัญญาที่ข้อมูลอาจถูกเก็บไว้และถูกถ่ายโอนไปสู่การรับบอกถึงการเคลื่อนที่ของข้อมูลส่วนรูปวงรีในตอนบนของภาพนั้น หมายถึง กระบวนการควบคุมระดับสูง (Executive Control Processes) ซึ่งมีผลต่อการส่งผ่านข้อมูลภายในระบบการประมวลสาร (Woolfolk, 1990 : Slavin, 1988 quoted in Thanaphorn, 1993 : 3 – 4)

หน่วยบันทึกสัมผัส (Sensor Register) เป็นที่สำหรับเก็บข้อมูลในรูปของประสาทสัมผัส ในช่วงเวลาสั้นๆ ไม่เกิน 1-2 วินาที ค่อยจากนั้นข้อมูลจะถูกแยกประเภทและส่งผ่านไปยัง หน่วยความจำระยะสั้น (Short-term Memory) หรืออาจหลงลืมไปหน่วยความจำระยะสั้นและเก็บข้อมูลไว้ได้ในเวลาประมาณ 18 วินาที ถ้าไม่มีการทบทวน (Rehearsal) การทบทวนจะช่วยให้เกิดการถ่ายโอนข้อมูลจากหน่วยความจำระยะสั้นไปสู่ความจำระยะยาวซึ่งไม่มีคำจำกัดของขนาดความจุและเป็นที่ยึดความรู้ต่างๆ ไปอย่างถาวรเมื่อข้อมูลส่งไปถึงหน่วยความจำระยะยาวแล้ว การลืมจะเกิดขึ้นน้อยมากและเกิดจากการที่บุคคลไม่สามารถดึงข้อมูลที่เก็บไว้ออกมาใช้ได้ไม่ใช้ การลืมข้อมูลอย่างแท้จริง

การประมวลสาร (Information Processing) เป็นวิธีการที่บุคคลทำความเข้าใจและจดจำข้อมูลที่ได้รับจากสภาพแวดล้อมหลักการในการประมวลสารถูกใช้เพื่ออธิบายพัฒนาการทางความคิด ในส่วนของการกำกับและควบคุมความคิดของตนเองของบุคคล หรือการที่บุคคลยังคงความสนใจของตนเองได้เป็นอย่างดี และมีการเลือกใช้กลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพสำหรับการแก้ปัญหา ซึ่งกิจกรรมการควบคุมกระบวนการทางความคิดของคนของบุคคลนี้ก็คือ อภิปินญา (Metacognition) นั่นเอง

Mayer (1981 อ้างถึงใน รัชจวน คำศิริพงษ์, 2533 : 6 – 10) อธิบายกระบวนการอ่านโดยใช้นิวทอนทฤษฎีการประมวลสารสนเทศ (Information Processing Theory) ไว้ว่าบุคคลเริ่มต้นกระบวนการอ่านจากการรับรู้ข้อมูลซึ่งเป็นสิ่งเร้าก่อนจากนั้นผู้อ่านต้องตัดสินใจว่าควรจะตีความข้อมูลที่รับเข้ามาต่อไปหรือไม่ โดยพิจารณาจากจุดมุ่งหมายการอ่านของตนหากข้อมูลนั้นตรงกับจุดมุ่งหมายก็จะถูกส่งเข้าสู่กระบวนการใส่ใจ (Attention) ซึ่งทำหน้าที่คัดเลือกข้อมูล หรือสิ่งที่ต้องการจะจำจากความจำการรับรู้สัมผัส (Sensory Register) จากนั้นจึงเคลื่อนย้ายข้อมูลนั้นเข้าสู่ความจำระยะสั้น (Short-term Memory) เพื่อรับการตีความอีกครั้งหนึ่ง

การเก็บจำข้อมูลในหน่วยความจำระยะสั้นนั้นสามารถเก็บไว้ได้เพียงช่วงเวลาสั้นๆ ผู้อ่านจึงจำเป็นต้องขยายช่วงความจำให้ยาวขึ้นโดยการซ้ำ (Rehearsal) การจัดกลุ่ม (Chunking) และการทำให้เกิดการปฏิบัติงานในหน่วยความจำปฏิบัติการ (Working Memory) หลังจากนั้นวงจรของการประมวลสารก็จะย้อนกลับไปสู่หน่วยความจำปฏิบัติการ หรือหน่วยความจำระยะสั้นอีก

และเมื่อผู้อ่านตีความข้อมูลนั้นจนเกิดความเข้าใจ หรือได้ความหมายแล้วก็จะส่งข้อมูลนั้นไปเก็บไว้ในหน่วยความจำระยะยาว (Long-term Memory) โดยอาศัยกระบวนการเข้ารหัส (Encoding) และเมื่อผู้อ่านต้องการนำความรู้ที่สะสมไว้ในหน่วยความจำระยะยาวมาใช้ก็ต้องใช้การเรียกคืนความจำ (Retrieval) โดยเริ่มวงจรใหม่จากการเคลื่อนย้ายข้อมูลนั้นกลับไปยังหน่วยความจำปฏิบัติ เพื่อรับการตีความต่อไปอีกเช่นเดิม

จากแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการอ่านของทฤษฎีประมวลสารสนเทศที่กล่าวมาแล้วนี้ ทำให้ผู้วิจัยเห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดตามทฤษฎีนี้กับการสอนแบบแลกเปลี่ยนบทบาท และแนวทางในการพัฒนาความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป กล่าวคือ การสอนแบบแลกเปลี่ยนบทบาทจะใช้กลวิธีการอ่านให้กับนักเรียนโดยตรง โดยครูอธิบายถึงความสำคัญและประโยชน์ของการใช้กลวิธีอ่านทั้งสี่อย่าง ได้แก่ การใช้คำถาม (Questioning) การสรุป (Summarizing) การทำนาย (Predicting) และการสร้างความเข้าใจให้ชัดเจน (Clarifying) โดยอาศัยการแสดงแบบอย่างการใช้กลวิธีที่มีประโยชน์ทั้งสี่ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง จะส่งผลต่อการทำให้ข้อมูลที่ได้จากการอ่านถูกนำไปไว้ในหน่วยความจำระยะยาว (LTM) ได้มากขึ้น รวมถึงจะส่งผลต่อความเข้าใจในสิ่งที่อ่านได้ดีขึ้นเพราะกลวิธีการอ่านทั้งสี่นั้นจะช่วยให้คุณลดสามารถควบคุมความเข้าใจของตนเองได้และยังคงรักษาความสนใจที่มีต่อสิ่งที่อ่านได้ตลอดเวลา โดยที่นักเรียนมีการสรุปความของเรื่องด้วยตนเอง การใช้คำถามจากเรื่องที่อ่าน การทำนาย หรือการพยากรณ์ ว่าเนื้อหาในตอนต่อไปเกี่ยวกับอะไรรวมทั้งการได้ซักถามในส่วนที่นักเรียนยังไม่เข้าใจ เช่น คำศัพท์ยาก หรือสำนวนต่างๆหรือกล่าวได้ว่านักเรียนมีการใช้กระบวนการควบคุมระดับสูง (Executive Control Processes) ในขณะที่อ่านซึ่งย่อมส่งผลต่อการพัฒนาความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนได้อย่างแท้จริง

5.3.2 อภิปัญญา (Metacognition)

อภิปัญญา (Metacognition) เป็นความสามารถของบุคคลที่จะรับรู้และควบคุมกระบวนการคิดของตนเองและถือเป็นปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมความสามารถในการคิดของบุคคลได้ จึงกล่าวได้ว่า อภิปัญญาส่งผลต่อการพัฒนาด้านการคิดทั้งหลายของบุคคล รวมทั้งส่งผลต่อการเรียนรู้ของบุคคลนั้นด้วยเช่นกัน เห็นได้ว่าอภิปัญญามีความสำคัญต่อกระบวนการคิดของบุคคล จึงควรทราบความหมายและรายละเอียดของอภิปัญญาซึ่งมีผู้แสดงความคิดเห็นไว้แตกต่างกันดังนี้

Braker and Brown (1984 : 353 – 354 quoted in Cooper, et al., 1988 : 46–47)

กล่าวสรุปถึงคำนิยามและรายละเอียดของอภิปัญญาว่าเป็นความรู้และการควบคุมกิจกรรมการเรียนรู้ การคิดรวมทั้งการอ่านของตนเอง และอภิปัญญานั้นประกอบด้วยกระบวนการพื้นฐาน

2 กระบวน คือ

1. การรับรู้ดีกระบวนกรและทักษะที่จำเป็นต้องใช้ในกระบวนกรอ่านให้ประสบผลสำเร็จ
2. ความสามารถในการบอกได้ว่าในขณะที่กำลังอ่านนั้นคนเข้าใจสิ่งที่อ่านหรือไม่ โดยไม่ต้องรอนจนอ่านจบ และสามารถที่จะแก้ไขและปรับปรุงความผิดพลาดนั้นได้หากจำเป็น เช่น การอ่านซ้ำ การเปิดพจนานุกรม การถามผู้อื่นซึ่งก็คือการควบคุมความเข้าใจ (Comprehension Monitoring) ดังนั้น การที่ผู้อ่านมีการตระหนักรู้และควบคุมกิจกรรมทางความคิดในขณะที่อ่าน จึงถือว่ามีการใช้ทักษะทางอภิปัญญาซึ่งทักษะอภิปัญญาที่ใช้ในการอ่านได้แก่
  1. การกำหนดจุดมุ่งหมายของการอ่านที่ชัดเจน
  2. การแยกแยะลักษณะของข้อมูลที่มีความสำคัญ
  3. การมุ่งความสนใจเฉพาะเนื้อหาสำคัญ
  4. การควบคุมความต่อเนื่องของกิจกรรมต่างๆ เพื่อตัดสินใจเกิดความเข้าใจสิ่งที่อ่านหรือยัง
  5. การถามคำถามตนเองเพื่อตัดสินใจว่าบรรลุตามจุดมุ่งหมายการอ่านหรือไม่
  6. การแก้ไขและปรับปรุงตนเองเมื่อไม่เข้าใจในสิ่งที่อ่าน

Cooper (1988 : 46-47) กล่าวถึงการควบคุมความเข้าใจว่าเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนกรทางอภิปัญญาซึ่งผู้อ่านที่มีประสิทธิภาพสามารถนำไปใช้ในการอ่านได้ควบคุมความเข้าใจ (Comprehension Monitoring) นี้จะช่วยให้นักเรียนมีการเรียนรู้เพื่อตระหนักว่าตนเข้าใจสิ่งที่กำลังอ่านหรือไม่ซึ่งจะมีประโยชน์ต่อการสอนการอ่านให้กับนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ Palincsar and Brown (1984 quoted in Cooper, et al., 1988) กล่าวสนับสนุนความสำคัญของการควบคุมความเข้าใจไว้ว่าจากผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่านักเรียนที่มีปัญหาในการอ่านจะไม่รู้วิธีการควบคุมความเข้าใจของตนเองแต่ครูก็สามารถสอนวิธีการควบคุมความเข้าใจให้กับเขาได้โดยการสอนกระบวนกรที่สามารถนำไปใช้ในขณะอ่านได้หรือใช้การสอนแบบแลกเปลี่ยนบทบาท (Reciprocal Teaching) ซึ่งเป็นวิธีการสอนที่มีการศึกษาแล้วพบว่ามีประสิทธิภาพในการช่วยให้นักเรียนควบคุมความเข้าใจของตนเองขณะที่อ่าน

Harris and Sipay (1990 : 621-622) แสดงความคิดเห็นและสนับสนุนแนวคิดของ Biggs and Moore (1993) ว่าความเข้าใจในการอ่านและการควบคุมผลผลิตจากการอ่านและการเรียนรู้ของบุคคลนั้นจำเป็นต้องใช้อภิปัญญาซึ่งหมายถึงการตระหนักรู้ การควบคุมและ

การกำกับกระบวนการทางความคิดของบุคคลหรือกล่าวได้ว่า อภิปัญญาเกิดจากการที่บุคคลนั้น มีการใช้กลวิธีการเข้าใจและมีการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

Reutzel and Cooter (1992 : 460) กล่าวถึงอภิปัญญาว่าเป็นสิ่งเดียวกับการควบคุมความเข้าใจซึ่งเป็นการช่วยเหลือนักเรียนให้รู้ว่าคุณเองรู้อะไรบ้างจากสิ่งที่กำลังเรียนรู้อยู่และจากผลการวิจัยของ Brown (1982 quoted in Reutzel and Cooter, 1992 : 460) พบว่าผู้อ่านที่มีประสิทธิภาพจะสามารถบรรยายวิธีการอ่านและสร้างความหมายสิ่งที่อ่านได้แต่ผู้อ่านที่มีปัญหาจะไม่มีการตระหนักถึงความรู้ความสามารถและความต้องการในการทำความเข้าใจสิ่งที่อ่านของตนเองและช่วยให้นักเรียนรู้กลวิธีต่างๆที่สามารถนำไปใช้ในการควบคุมและปรับปรุงพฤติกรรมการอ่านให้สอดคล้องเหมาะสมกับความต้องการความเข้าใจของตนเอง

Biggs and Moore (1993 : 308) กล่าวถึงอภิปัญญาว่า หมายถึง การคิดเกี่ยวกับสิ่งที่ตนเองกำลังกระทำอยู่ซึ่งจะช่วยให้บุคคลสามารถจัดการกับสถานการณ์ที่ใหม่และสลับซับซ้อน ได้ในทุกลักษณะ ดังนั้นจึงควรกำหนดให้อภิปัญญาเป็นจุดมุ่งหมายทางการศึกษาที่สำคัญ

Flavell (1976 , quoted in Biggs and Moore, 1993 : 307) กล่าวถึงนิยามอภิปัญญาว่า คือ ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการทางความคิดและผลผลิตจากกระบวนการคิดของบุคคล หรือหมายถึง การควบคุมและการกำกับกระบวนการทางความคิด

Slavin (1994 : 232) สรุปความคิดเห็นเกี่ยวกับอภิปัญญาเป็นการประเมินความเข้าใจของตนเองการกำหนดเวลาที่จำเป็นต้องใช้ในการเรียนรู้ และการเลือกแผนการที่มีประสิทธิภาพเพื่อใช้ในการเรียนรู้หรือการแก้ปัญหา ตัวอย่างเช่น การที่บุคคลกลับไปอ่านบทอ่านซ้ำอีกอย่างช้าๆหรือค้นหาตัวชี้นำ (Clues) จากบทอ่าน เช่น รูปภาพ กราฟ หรือคำศัพท์ที่ให้ ความหมายมาแล้วเพื่อที่จะช่วยให้เกิดความเข้าใจสิ่งที่อ่านหรือกล่าวได้ว่าบุคคลนั้นมีการใช้กลวิธีทางอภิปัญญา

Garner and Alexander (1986 quoted in Slavin, 1994 : 323) แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับอภิปัญญาว่า หมายถึง การที่บุคคลรู้ถึงวิธีการเรียนรู้ของตนเอง

จากคำนิยามและรายละเอียดของอภิปัญญาที่ได้นำเสนอมาแล้วข้างต้นจะเห็นได้ว่าสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในขอบข่ายทางการศึกษาได้โดยเฉพาะในการอ่านซึ่งพบว่าลักษณะของการอ่านที่ดี โดยส่วนใหญ่แล้วมักมีการใช้ทักษะและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับอภิปัญญา หรือกล่าวได้ว่า ผู้อ่านที่มีประสิทธิภาพนั้นต้องมีการตระหนักรู้และควบคุมกิจกรรมทางความคิดของตนเอง ในขณะที่อ่าน

และเนื่องจากการอ่านเป็นกระบวนการคิดเพื่อสร้างความหมายของสิ่งที่อ่านหรือเพื่อทำความเข้าใจสิ่งที่อ่านอภิปัญญาข้อมเป็นสิ่งที่สำคัญและจำเป็นต่อกระบวนการอ่านที่มีประสิทธิภาพ จึงทำให้ผู้วิจัยตระหนักถึงความจำเป็นในการนำอภิปัญญาไปประยุกต์ใช้ในกระบวนการอ่านของนักเรียน โดยการสอนอภิปัญญาให้กับนักเรียนโดยตรง ซึ่ง Good and Brophy (1990) กล่าวว่า เป้าหมายทางการสอนกลวิธีทางอภิปัญญานี้ก็คือการสอนให้นักเรียนมีการวางแผนใช้ และ ประเมินผลกลวิธีของตนอันจะนำไปสู่ความเข้าใจสิ่งที่อ่านโดยที่นักเรียนจำเป็นต้องมีการตระหนักถึงเป้าหมาย (Goals) ของการอ่าน ตระหนักถึงอุปสรรคหรือปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นได้ และ ตระหนักถึงวิธีการที่จะทำให้ประสบผลสำเร็จซึ่ง Palincsar พบว่ากลวิธีทางอภิปัญญา (Metacognitive Strategies) สามารถสร้างความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนเพิ่มสูงขึ้นได้ถ้าครูจัดสอนกลวิธีเหล่านั้นไปประยุกต์ใช้ได้ด้วยตนเอง โดยเฉพาะเมื่อนักเรียนเข้าใจเป้าหมายและผลที่ได้จากการใช้กลวิธีต่างๆแล้ว

5.3.3 ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม

การนำความรู้จากทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนนั้น ส่วนใหญ่จะให้ความสำคัญกับการนำหลักการเรียนรู้โดยการเลียนแบบ (Modeling) หรือการเรียนรู้จากการสังเกตไปใช้ ทั้งนี้เพราะการเรียนรู้ส่วนใหญ่ของนักเรียนมักเกิดจากการเลียนแบบจากตัวแบบ ได้แก่ ครู เพื่อน คารา นักร้อง นักดนตรี นักกีฬา เป็นต้น ดังนั้นโอกาสในการนำความรู้เกี่ยวกับการเลียนแบบไปใช้ในการจัดกระบวนการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพจึงข้อมเป็นไปได้อย่าง

Woolfolk (1995 : 223) กล่าวถึงการเรียนรู้โดยวิธีการเลียนแบบ (Modeling) ว่ามีการใช้หลักการนี้ในการสอนเดินรำ กีฬา การฝีมือ และทักษะต่างๆมาเป็นเวลานานแล้ว นอกจากนั้นยังสามารถประยุกต์ใช้หลักการเรียนรู้โดยการเลียนแบบในห้องเรียนเพื่อสอนทักษะทางความคิดและการคิดใหม่ๆ โดยครูรับบทบาทเป็นตัวแบบ (Model) ของนักเรียนในการแสดงแบบอย่างการใช้ทักษะการคิดที่ถูกต้องโดยการคิดออกมาดังๆ (Thinking out Aloud) ซึ่ง Bandura and Schunk (1987 quoted in Woolfolk, 1995 : 223) ได้กล่าวสนับสนุนว่า สามารถประยุกต์ใช้การเลียนแบบเพื่อเป็นแนวทางในการสอนพฤติกรรมใหม่ให้นักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพและการเลือกตัวแบบที่ดีนั้นควรเลือกตัวแบบที่อยู่ในวัยเดียวกัน และมีผลสัมฤทธิ์ในระดับเดียวกัน กล่าวคือ สำหรับนักเรียนที่มีปัญหาด้านการอ่าน ตัวแบบที่ดีก็ควรเป็นเพื่อนนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ในการอ่านต่ำแต่มีความพยายามที่จะทำความเข้าใจบทอ่านอยู่เสมอจนประสบผลสำเร็จ

Bandura (1986 quoted in Woolfolk, 1995 : 221-225) กล่าวถึงองค์ประกอบของการเรียนรู้โดยการเลียนแบบของบุคคลว่าเกิดจากองค์ประกอบสำคัญ 4 อย่างคือ

1. การใส่ใจ (Attention) เป็นสิ่งที่มีผลต่อการเกิดการเรียนรู้โดยปกติแล้วนักเรียนจะให้ความสนใจต่อบุคคลที่มีเสน่ห์ เป็นที่นิยม มีความสามารถ หรือเป็นที่ยอมรับและสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาบุคคลที่เหมาะสมจะเป็นตัวแบบ ก็คือ พ่อแม่ พี่ชาย หรือพี่สาว หรือครู ส่วนนักเรียนระดับมัธยมศึกษาขึ้นไป ตัวแบบที่เหมาะสมควรเป็นเพื่อนร่วมรุ่นที่ชื่นชอบคารา หรือนักร้อง การสอนการอ่านโดยยึดแนวคิดของการเรียนรู้โดยการเลียนแบบนั้น ครูต้องเรียกความสนใจจากนักเรียนก่อนโดยการใช้ตัวแบบที่เหมาะสม บอกวัตถุประสงค์ของการอ่านอธิบายขั้นตอนการแสดงผลการกระทำเป้าหมายอย่างละเอียด พร้อมกับมีการยกตัวอย่างประกอบ ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนเรียนรู้โดยการเลียนแบบได้ง่ายขึ้น

2. การจำ (Retention) นักเรียนต้องจำพฤติกรรมการเลียนแบบนั้นให้ได้ก่อนแล้วจึงเกิดการเรียนรู้ได้นักเรียนจะจดจำได้ดีขึ้นหากมีการคิดทบทวนหรือมีการฝึกปฏิบัติจริงเพราะจะช่วยให้นักเรียนจดจำองค์ประกอบของพฤติกรรมเป้าหมาย เช่น ถ้าระดับขั้นตอนต่างๆ ได้

3. การกระทำ (Production) การกระทำพฤติกรรมตามอย่างตัวแบบของนักเรียนจะเกิดขึ้นได้ถ้านักเรียนมีการฝึกฝน ได้รับข้อมูลย้อนกลับ และการควบคุมในพฤติกรรมย่อยๆ ก่อน

4. แรงจูงใจและการเสริมแรง (Motivation and Reinforcement) ถือเป็นสิ่งที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้โดยการเลียนแบบ กล่าวคือ หากนักเรียนพบว่าตัวแบบได้รับการเสริมแรงต่อการแสดงผลการกระทำเป้าหมายนักเรียนก็จะได้รับแรงจูงใจที่จะสนใจ จดจำ และกระทำพฤติกรรมนั้นมากขึ้น จากผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า ในองค์ประกอบทั้งสี่นี้ถือว่าการเสริมแรงและการฝึกเป็นสิ่งที่สำคัญต่อประสิทธิภาพของการเรียนรู้โดยการเลียนแบบของนักเรียน

Beyer (1987 : 199) กล่าวถึงการเรียนรู้โดยการเลียนแบบว่าเป็นเทคนิคที่มีประโยชน์ในการช่วยเหลือนักเรียนให้เรียนรู้วิธีการคิดเกี่ยวกับกระบวนการคิดของตนเอง (อภิปัญญา) โดยการที่ครูรับบทบาทเป็นตัวแบบเพื่อแสดงแบบอย่างของกระบวนการคิดให้กับนักเรียนโดยตรง พร้อมกับอธิบายวิธีการสำคัญของแต่ละขั้นตอนในกระบวนการนั้นๆ

Garner (1987 : 13-132) กล่าวถึงการสอนว่าครูต้องให้ความสนใจต่อกระบวนการต่างๆ ที่เกิดขึ้นในการอ่าน และต้องตั้งใจที่จะทุ่มเทเวลาในการสอนกระบวนการเหล่านั้น โดยครูต้องวิเคราะห์ถึงวิธีการที่จะทำให้การอ่านประสบผลสำเร็จและนำเสนอให้กับนักเรียน โดยตรงในขณะที่ครูแสดงแบบอย่างวิธีใช้กลวิธีต่างๆ ในการอ่านนั้นมี 2 รูปแบบดังนี้

1. การแสดงแบบอย่างการใช้รูปแบบที่สมบูรณ์ของกลวิธี โดยจัดสภาพแวดล้อมที่กระตุ้นความสนใจของนักเรียนก่อน เช่น อธิบายถึงความสำคัญและประโยชน์ของกลวิธี แล้วจากนั้นก็

แสดงวิธีการประยุกต์ใช้และประเมินผลกลวิธีนั้น และอภิปรายถึงวิธีการใช้กลวิธีนั้นให้เกิดประโยชน์มากที่สุด นอกจากนี้ ครูต้องยกตัวอย่างการใช้กลวิธีนั้นในหลายสถานการณ์ที่แตกต่างกันไป และนักเรียนก็ควรฝึกปฏิบัติเพื่อใช้กลวิธีนั้นทันที

2. การแสดงแบบอย่างการใช้ทั้งสี่รูปแบบที่สมบูรณ์ และไม่สมบูรณ์ของกลวิธีแล้วให้นักเรียนประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบทั้งสองนั้น

ดังนั้นการสอนกลวิธี หรือทักษะทางอภิปัญญาอย่างมีประสิทธิภาพนั้นควรนำความรู้เกี่ยวกับการเรียนรู้โดยการเลียนแบบนี้ไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนได้เห็นแบบอย่างกระบวนการคิด หรือวิธีการคิด โดยตรงโดยเน้นการฝึกปฏิบัติในสภาพการณ์จริงและมีการใช้หลักการเสริมแรง รวมทั้งจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความรู้สึกภูมิใจในตนเองและตระหนักถึงว่าตนเป็นตัวแบบที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของนักเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน เป็นตัวแปรที่สำคัญซึ่งมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของนักเรียน กล่าวคือ หากนักเรียนและครูมีความสัมพันธ์อันดีต่อกันแล้ว การลอกเลียนแบบพฤติกรรมของครู ก็มีแนวโน้มที่เกิดขึ้นได้มาก นอกจากนี้ยังพบว่า สามารถใช้เพื่อนซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกันเป็นตัวแบบ เพื่อแก้ปัญหานักเรียนที่สับสนในความสามารถในการเรียนรู้ของตนเองซึ่งมีสาเหตุมาจากการที่นักเรียนพบกับการเรียนรู้ที่ยาก และไม่ค่อยประสบความสำเร็จในการเรียนรู้มาก่อน ดังนั้นการที่นักเรียนได้เรียนรู้จากการเลียนแบบพฤติกรรมจากตัวแบบที่มีลักษณะเหมือนกับตนเองแต่ประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ย่อมทำให้เกิดความมั่นใจในตนเองมากขึ้นเนื่องจากคิดว่าเมื่อเพื่อนทำได้ตนเองก็ต้องทำได้เช่นกัน

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงตระหนักถึงความสำคัญของแนวคิดการเรียนรู้โดยการเลียนแบบ และนำไปประยุกต์ใช้ในกระบวนการสอน โดยการสอนกลวิธีทางอภิปัญญาให้กับนักเรียนโดยตรง เพื่อให้นักเรียนรู้วิธีการและความสำคัญของกลวิธีต่างๆรวมทั้งมีการฝึกปฏิบัติในสภาพการณ์จริง โดยการเลียนแบบพฤติกรรมจากครูและเพื่อนนักเรียนที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับตนเอง ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้การใช้กลวิธีทางอภิปัญญาในขณะที่อ่านซึ่งจะส่งผลทำให้นักเรียนเกิดความเข้าใจในการอ่าน

5.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนแบบแลกเปลี่ยนบทบาท

5.4.1 งานวิจัยต่างประเทศ

Palincsar (1982 quoted in Duffy, et al., 1984 : 252-265) ผู้คิดค้นการสอนแลกเปลี่ยนบทบาทเป็นครั้งแรกได้ศึกษาอิทธิพลของการสอนแบบแลกเปลี่ยนบทบาทเป็นครั้งแรกได้ศึกษาอิทธิพลของการสอนแบบแลกเปลี่ยนบทบาทที่มีต่อความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนที่มีความเข้าใจในการอ่านต่ำโดยศึกษากับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นจำนวน 21 คน เป็นนักเรียนหญิง 7 คน นักเรียนชาย 14 คน ผู้แบ่งนักเรียนออกเป็น 4 โดยใช้แบบทดสอบมาตรฐาน 2 ฉบับก่อนทดลองเลือกนักเรียนที่มีความเข้าใจในการอ่านต่ำและนักเรียนที่มีความสามารถในการอ่านออกเสียงแตกต่างกันเพื่อเข้ารับการทดลองเลือกนักเรียนที่มีความสามารถในการอ่านออกเสียงต่างกันเพื่อเข้ารับการทดลองซึ่งแบ่งเป็น 4 ชั้นคือ

1. Baseline : นักเรียนอ่านบทอ่านสำหรับการประเมินผล (Assessment Passage) โดยนักเรียนสามารถถามศัพท์ยากกับครูได้โดยใช้เวลาประมาณ 4,6,8, และ 1 วัน ตามลำดับกลุ่ม 1, 2, 3 และ 4

2. Intervention : มีขั้นตอนและรายละเอียดดังนี้

2.1 แนะนำวิธีสอนโดยใช้กิจกรรมการใช้คำถาม (Questioning) การสรุปความ (Summarizing) การทำนาย (Predicting) และการสร้างความเข้าใจให้ชัดเจน (Clarifying)

2.2 ทำการสอนแล้วทำการประเมินความเข้าใจโดยกลุ่มที่ 1,2, และ 3 ใช้เวลา 20 วัน สำหรับกลุ่ม 4 ใช้เวลา 16 วัน

2.3 แสดงคะแนนของนักเรียนในกราฟ

3. Maintenance : เริ่มหลังจากสิ้นสุดในชั้นที่ 2 แล้ว ทั้ง 4 กลุ่ม ใช้เวลา 5 วัน และใช้วิธีเดียวกับกับ Baseline

4. Follow-up : ทั้ง 4 กลุ่มใช้เวลา 3 วัน โดยเริ่มหลังจากชั้นที่ 3 สิ้นสุดไปแล้ว 8 สัปดาห์และใช้วิธีเดียวกับชั้น Baseline

ผลที่ได้จากการทดลองปรากฏดังนี้

1. ความสามารถในการตอบคำถามของนักเรียนทุกกลุ่มจะเพิ่มสูงขึ้นจากชั้น Baseline 30 % เป็น 70 % ในชั้น Intervention และในชั้น Maintenance จะยังคงสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่จะลดลงเล็กน้อยในชั้น Follow-up

2. ค่าเฉลี่ยของร้อยละการตอบถูกในชั้น Intervention จะสูงกว่าในชั้น Baseline อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ระดับ .001

3. มีความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของร้อยละการตอบถูกระหว่างครั้งแรกและครั้งหลัง

ของขั้น Intervention อย่างมีนัยสำคัญ

4. มีความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของร้อยละการตอบดูระหว่างขั้น Maintenance กับ ครั้งหลังของขั้น Intervention อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

5. ค่าเฉลี่ยของร้อยละการตอบดูในขั้น Maintenance และขั้น Follow-up ไม่แตกต่างกัน

6. ค่าเฉลี่ยของร้อยละการตอบดูในขั้น Follow-up จะสูงกว่าในขั้น Baseline

Kelly (1994 : 5-15) ได้ศึกษาถึงอิทธิพลของการสอนแบบแลกเปลี่ยนบทบาทและพบว่าผลที่ได้สนับสนุนผลการศึกษาของพาลินซ์ซาร์โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอิทธิพลของโปรแกรมการสอนแบบแลกเปลี่ยนบทบาทที่มีต่อความเข้าใจการอ่านของนักเรียนที่มีต่อความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนดำเนินการเรียนการสอนของนักเรียนชั้นเรียนปกติ นอกจากนี้จะศึกษาการนำไปใช้ของนักเรียนด้วย ผู้วิจัยศึกษากับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนเกรด 4 และเกรด 5 จำนวน 36 คน จากโรงเรียนประถมศึกษาในเขตเมือง จำนวน 2 ชั้นเรียน จำนวนนักเรียนทั้งหมด 72 คน โดยใช้แบบทดสอบ PAT (Progressive Achievement Test) วัดความสามารถในการอ่านเข้าใจความของนักเรียนและการใช้แบบทดสอบ The Burt Word Reading Test เพื่อวัดความสามารถในการอ่านออกเสียงแล้วจัดนักเรียนเป็น 3 กลุ่ม โดยยึดคะแนนจากแบบทดสอบ PAT เป็นเกณฑ์ในการจัดกลุ่ม กล่าวคือ กลุ่มทดลองทั้ง 2 กลุ่ม จะใช้ นักเรียนที่มีคะแนน PAT ในระดับต่ำ ส่วนกลุ่มเปรียบเทียบจะใช้ นักเรียนที่มีคะแนน PAT ในระดับปานกลาง คือคะแนนเปอร์เซนไทล์ที่ 56-73 และในแต่ละกลุ่มนักเรียนจะมีความแตกต่างในด้านความสามารถในการอ่านออกเสียง และอาชีพผู้วิจัยทำการสอนร่วมกับโปรแกรมการอ่านปกติในห้องเรียนในระหว่างภาคเรียนที่ 2 ของปีการศึกษา โดยสอนทุกวันวันละ 20 นาที ติดต่อกันและจะทำการประเมินผลความเข้าใจการอ่านทุกวันและใช้บทอ่านที่เป็นเรื่องจริงซึ่งมีความยากในระดับปานกลาง จากวารสาร New Zealand Zealand School Journal Catalo Que ปี 1965 - 1983 โดยบทอ่านจะมีความยาว 250-300 คำ และมีคำถามแบบเลือกตอบหลังการอ่านจำนวน 1 ข้อ ซึ่งมีการดำเนินการทดลองโดยแบ่งออกเป็น 4 ขั้นย่อยคือ

ขั้นที่ 1 : Baseline

นักเรียนทั้ง 3 กลุ่ม อ่านบทอ่านและทำแบบทดสอบวัดความเข้าใจซึ่งประกอบด้วยคำถาม 10 ข้อ และครูจะนำคะแนนที่ได้ไปเขียนกราฟของแต่ละคน นอกจากนี้นักเรียนยังจะได้รับการประเมินความสามารถในการนำไปใช้โดยการให้นักเรียนอ่านบทอ่านต่างชนิดกับที่ฝึกอ่านแล้วให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดความเข้าใจและนำคะแนนที่ได้ไปเขียนกราฟ

ขั้นที่ 2 : Intervention

นักเรียนในกลุ่มทดลองที่ 1 และ 2 จะได้รับบทอ่านและให้นักเรียนฝึกอ่านโดยใช้กลยุทธ์ อภิปัญญา (Metacognitive Strategies) 4 อย่างคือ การใช้คำถามจากเรื่องที่อ่าน (Questioning) การสรุปความ (Summarizing) การทำนายจากชื่อเรื่อง หรือการทำนายเนื้อหาในตอนต่อไป (Predicting) การสร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง (Clarifying) ส่วนนักเรียนเป็นกลุ่มควบคุมจะเรียน การอ่านโดยการเปลี่ยนกันอ่านคนละคอนครูไม่ได้สอนกลวิธีการอ่านใดๆให้นักเรียน หลังจากนั้น ให้นักเรียนทั้ง 3 กลุ่ม ทำแบบทดสอบทำความเข้าใจและแบบทดสอบความสามารถในการ นำไปใช้โดยไม่แจ้งล่วงหน้า อย่างน้อย 1 ครั้ง ในแต่ละขั้นของการทดลอง

ขั้นที่ 3 : Maintenance

นักเรียนทั้ง 3 กลุ่มจะได้รับบทอ่าน และแบบทดสอบความเข้าใจรวมทั้งแบบทดสอบ วัดความสามารถในการนำไปใช้เช่นเดียวกันกับในขั้นที่ 1

ขั้นที่ 4 : Follow

นักเรียนทั้ง 3 กลุ่มจะต้องปฏิบัติเหมือนในขั้นที่ 3 แต่จะเว้นระยะเวลาไปอีก 8 สัปดาห์ เพื่อวัดการคงอยู่ของอิทธิพลการสอนแบบแลกเปลี่ยนบทบาท

เมื่อสิ้นสุดการทดลองทั้ง 4 ขั้นแล้วจึงใช้แบบทดสอบ PAT (Progressive Achievement Test) วัดหลังการทดลองทั้ง 3 กลุ่ม และผลที่ได้มีดังนี้

1. ความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนในกลุ่มทดลองทั้ง 3 กลุ่ม จะเพิ่มสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05
2. ความสามารถในการประยุกต์ใช้กลวิธีทั้งสี่ของกลุ่มจะเพิ่มขึ้น จากขั้นที่ 1 ไปสู่ขั้นที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .01
3. ความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนในกลุ่มทดลองทั้ง 2 กลุ่ม ในขั้นที่ 1 ถึงขั้นที่ 2 จะสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05 และจะเพิ่มขึ้นเรื่อยไปในขั้นที่ 3 และขั้นที่ 4
4. พฤติกรรมการนำเข้าสู่บทเรียนโดยการให้ข้อมูลเกี่ยวกับกลวิธีทั้งสี่ การส่งเสริมให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียน การให้คำชมเชย และการให้ข้อมูลย้อนกลับของครูจะเพิ่มสูงขึ้นจากขั้นที่ 1 ขั้นที่ 2 (ครั้งแรก) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
5. พฤติกรรมการใช้กลวิธี การใช้คำถาม การสรุป และการทำงานของครู จะเพิ่มขึ้นจากขั้นที่ 1 ถึงขั้นที่ 2 (ครั้งแรก) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจะลดลงในครั้งหลังของขั้นที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
6. พฤติกรรมการใช้กลวิธี การใช้คำถามและการสรุปความของนักเรียนจะเพิ่มขึ้นจากขั้นที่ 2 (ครั้งแรก) ถึงขั้นที่ 2 (ครั้งหลัง) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

Lysynchuk (1990 : 469-484) ศึกษาอิทธิพลของการสอนแบบแลกเปลี่ยนบทบาทที่มีต่อพฤติกรรมการเข้าใจของนักเรียนเกรด 4 และเกรด 7 ที่มีต่อความเข้าใจในการอ่านต่ำ โดยการสอนการทำนาย การสร้างความเข้าใจให้ชัดเจน การใช้คำถาม และการสรุปความให้กับนักเรียน ผลที่ได้พบว่าคะแนนจากการทำแบบทดสอบมาตรฐานวัดความเข้าใจของนักเรียนที่เรียนการอ่านโดยวิธีสอนแบบแลกเปลี่ยนบทบาทนั้นเพิ่มสูงขึ้น

Palincsar and Klenk (1991 : 24) กล่าวถึงวิธีสอนแบบแลกเปลี่ยนบทบาทว่าเป็นวิธีสอนที่ถูกออกแบบมาเพื่อสอนกลุ่มผู้เรียนที่มีความแตกต่างกัน โดยการสอนวิธีการทำความเข้าใจบทอ่านซึ่งมีการหมุนเวียนกันกับบทบาทผู้นำการอภิปรายเกี่ยวกับบทอ่านผ่านการประยุกต์ใช้กลวิธีส่งเสริมความเข้าใจและควบคุมความเข้าใจ 4 อย่าง ได้แก่ การสรุปความ การสร้างความเข้าใจให้ชัดเจน การใช้คำถาม และการทำนาย นักเรียนจะเรียนกลวิธีเหล่านี้ในสภาพแวดล้อมของการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนและครู และระหว่างนักเรียนด้วยกันเองซึ่งในขณะเดียวกัน ครูต้องวินิจฉัย สอน แสดงแบบอย่าง และควบคุมนักเรียนด้วย ผลจากการศึกษานักเรียนเกรด 1 และเกรด 7 พบว่า การสอนแบบแลกเปลี่ยนบทบาทเหมาะสมกับการนำไปใช้กับนักเรียนที่มีความสามารถในการอ่านออกเสียง และควรมีการจัดเตรียมความพร้อมในการมีส่วนร่วมในการอภิปรายของนักเรียนและผู้ที่เกี่ยวข้อง

Frances and Eckart (1992 : 8) ได้ทำการศึกษาถึงอิทธิพลของการสอนแบบแลกเปลี่ยนบทบาทที่มีต่อความเข้าใจของนักเรียนเกรด 7 โดยการจับนักเรียนเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 2 คน ได้แก่ กลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม ผลที่ได้จากการทดลองชี้ให้เห็นว่าการสอนแบบแลกเปลี่ยนบทบาทสามารถช่วยพัฒนาความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนได้

5.4.2 งานวิจัยในประเทศ

สำหรับการวิจัยในประเทศไทยในปี พ.ศ. 2539 ทิมพ์พา วิทโยหาร โกวิท (2539 : 73-87) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจภาษาไทย โดยการสอนแบบแลกเปลี่ยนบทบาทผสมผสานการอธิบายโดยตรงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยสูง ปานกลาง และต่ำ ตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสุขสวัสดิ์ อ.พระประแดง จ.สมุทรปราการ จำนวน 60 คน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 30 คน แต่ละกลุ่มประกอบด้วยนักเรียนที่มีผลการเรียนภาษาไทยสูง 10 คน ปานกลาง 10 คน และต่ำ 10 คน ทั้ง 2 กลุ่ม โดยทั้ง 2 กลุ่มเรียนด้วยวิธีการสอนแบบแลกเปลี่ยนบทบาทผสมผสานการอธิบายโดยตรง ใช้เวลาในการสอนทั้งหมด 20 แผน แผนละ 3 คาบ คาบละ 20 นาที นาน 8 สัปดาห์ และวิเคราะห์หาข้อมูลด้วยการทดสอบค่า T-Test ผลการวิจัยพบว่าหลังการทดลอง

คะแนนความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจภาษาไทยของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยต่ำ และปานกลาง เพิ่มขึ้นไม่แตกต่างกัน และคะแนนความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจภาษาไทยของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยสูงเพิ่มขึ้นมากกว่าคะแนนของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยต่ำที่เพิ่มขึ้น นอกจากนี้คะแนนความสามารถของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยปานกลางและสูงเพิ่มขึ้น ไม่แตกต่างกัน

ต่อมา ทรงศรี ภักดีวิสัย (2541 : 69-90) ได้ทำการศึกษาผลของการสอนแบบแลกเปลี่ยนบทบาทที่มีต่อความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในจังหวัดชุมพร ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษต่ำ โรงเรียนสาธิตเคมวิทยา จ.ชุมพร จำนวน 60 คน ซึ่งพิจารณาจากคะแนนความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษจากนั้นจึงสุ่มเพื่อจัดนักเรียนเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลองที่ 1 สอนการอ่านแบบแลกเปลี่ยนบทบาท และกลุ่มทดลองที่ 2 สอนการอ่านแบบปกติ กลุ่มละ 30 คน และดำเนินการสอนการอ่านภาษาอังกฤษให้กลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มเป็นเวลา 5 สัปดาห์ๆ ละ 4 คาบๆละ 50 นาที เมื่อสิ้นสุดระยะดำเนินการทดลองผู้วิจัยให้กลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่มทำแบบทดสอบความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษแล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบน และทดสอบค่าที ผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่มีความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษต่ำ ทั้งสองกลุ่มมีความความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองและนักเรียนที่มีความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษต่ำกลุ่มที่เรียนการอ่านภาษาอังกฤษโดยวิธีการสอนแบบแลกเปลี่ยนบทบาทมีความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษสูงกว่ากลุ่มที่เรียนการอ่านภาษาอังกฤษโดยวิธีการสอนแบบปกติ

6. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการทำสัญญาเงื่อนไข

6.1 ความหมายของการทำสัญญาเงื่อนไข

การทำสัญญาเงื่อนไข หมายถึง การทำสัญญาหรือการตกลงกันระหว่างบุคคลสองฝ่าย โดยที่ฝ่ายหนึ่งเป็นผู้ที่มีความต้องการจะให้คู่กรณีเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เช่น ครู ผู้ปกครอง และอีกฝ่ายหนึ่งเป็นผู้ที่จะถูกเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เช่น เด็ก นักเรียน (Kazdin, 1984 : 301) ซึ่งสัญญานั้นจะต้องระบุอย่างเด่นชัดถึงพฤติกรรมและความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมตามที่สัญญาไว้ (สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต, 2543 : 110)

เนื่องจากบุคคลจะต้องอยู่ร่วมกันไม่ว่าจะอยู่ในครอบครัวเดียวกัน เช่น สามี ภรรยา พ่อแม่ ลูก หรือในโรงเรียน ครู นักเรียน เมื่อบุคคลอยู่ร่วมกันย่อมต้องการให้การเสริมแรงแก่บุคคล

อื่น และต้องการให้บุคคลอื่นให้การเสริมแรงตนเองด้วยเช่นกันเพื่อความสมดุล (Mikulas, 1978 : 19-92) เช่น แม่ต้องการให้ลูกช่วยงานในบ้านแต่ลูกต้องการไปหาเพื่อน แม่ยอมจะไม่อนุญาต เพราะลูกไม่ช่วยทำงาน กรณีนี้ทั้งแม่และลูกยอมไม่พอใจด้วยกันทั้งสองคนเพราะไม่มีใครได้รับประโยชน์ ฉะนั้นวิธีที่ดีที่สุดในการแก้ปัญหาเพื่อให้ทั้งสองฝ่ายพอใจก็คือ การทำสัญญาเงื่อนไข เพราะในสัญญานั้นระบุว่า ถ้าลูกช่วยทำงานก็จะได้ออกไปหาเพื่อน แต่ถ้าไม่ทำงานจะไม่อนุญาตให้

ออกไปพบเพื่อนและในสัญญาต้องระบุว่าถ้าลูกช่วยแม่ทำงานแม่ต้องอนุญาตให้ลูกไปพบเพื่อนได้ จะเห็นได้ว่าการทำสัญญาเงื่อนไขทำหน้าที่เป็นตัวควบคุมให้บุคคลแสดงพฤติกรรม เป้าหมายโดยมีความคาดหวังหรือมีความต้องการที่จะได้รับผลกรรมที่พึงประสงค์ตามข้อตกลงในสัญญานั้น ซึ่งการทำสัญญาเงื่อนไขได้นำวิธีการต่างๆหลายวิธีมาผสมผสานกันเพื่อให้สัญญานั้น ใช้ได้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพอีกทั้งเป็นวิธีการที่ไม่ซับซ้อนใช้ได้ง่าย

สำหรับวิธีการที่นำมาใช้ในการทำสัญญาเงื่อนไขคือ (Kazdin, 1984 : 112)

1. การเสริมแรงทางบวก เป็นการให้ผลกรรมที่มีผลทำให้ความถี่ของพฤติกรรมเพิ่มขึ้น โดยผู้ถูกเปลี่ยนพฤติกรรมจะได้รับการเสริมแรงเมื่อมีพฤติกรรมที่พึงปรารถนาตามที่ได้ระบุในสัญญา
2. การลงโทษ โดยผู้ถูกปรับพฤติกรรมจะถูกลงโทษเมื่อไม่สามารถทำตามสัญญาซึ่งจะมีกระบวนเงื่อนไขของการทำไม่สำเร็จและการลงโทษ
3. การให้รางวัลพิเศษหรือ โบนัส เป็นการให้การเสริมแรงทางบวกอีกชนิดหนึ่งซึ่งจะให้ได้กรณีเด็กได้กระทำพฤติกรรมตามสัญญาอย่างสม่ำเสมอเป็นระยะเวลาานพอสมควร และรางวัลพิเศษนี้ช่วยให้พฤติกรรมที่พึงปรารถนาคงอยู่ได้นาน

6.2 หลักในการทำสัญญาเงื่อนไข

เพื่อให้การทำสัญญาเงื่อนไขบรรลุตามเป้าหมายควรดำเนินการตามหลักการต่อไปนี้ (Hall And Hall, 1982 : 5-21)

1. พิจารณาและเลือกพฤติกรรมที่มีความสำคัญและเกี่ยวข้องกับหลายๆด้านที่อาจจะส่งผลให้การศึกษาดีขึ้นและอยู่ในสังคมดีขึ้น โดยการรวบรวมพฤติกรรมหลายๆพฤติกรรมที่สำคัญจากการสังเกตและการสอบถามบุคคลที่เกี่ยวข้อง
2. พิจารณาพฤติกรรมจากข้อ 1 ตามลำดับความสำคัญและจึงกำหนดพฤติกรรมเป้าหมายเพียงพฤติกรรมเดียวหรืออาจหลายพฤติกรรมที่มีความสัมพันธ์กันหรือมีลักษณะใกล้เคียงกัน พฤติกรรมที่กำหนดต้องชัดเจน ซึ่งไม่ว่าจะครูหรือผู้ปกครองสามารถสังเกตเห็นได้ว่าพฤติกรรมนั้น

ได้เกิดขึ้น เช่น พฤติกรรมทิ้งขยะในถังขยะ หากไม่กำหนดให้ชัดเจนจะก่อให้เกิดปัญหาในการสังเกตและบันทึกได้

3. ตำรวจตัวเสริมแรงและกำหนดตัวเสริมแรงตามความต้องการและความเหมาะสม

4. สัญญาที่ทำนั้นต้องเขียนเป็นลายลักษณ์อักษรมีการเซ็นชื่อยอมรับข้อตกลงของสัญญา เพื่อให้เป็นหลักฐานยืนยัน ไม่ควรทำสัญญาด้วยการตกลงเฉพาะวาจาเท่านั้น เพราะจะก่อให้เกิดปัญหาภายหลังได้

5. ในสัญญาต้องระบุถึงการแสดงพฤติกรรมในทางบวกหรือการแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์เท่านั้น เพื่อเน้นและย้ำให้เห็นถึงพฤติกรรมที่ต้องการให้เกิด ตัวอย่างเช่น เช่น ควรเขียนว่า “มาเรียนจะเข้าแถวเพื่อรับอาหารว่างในเวลาพัก” ไม่ควรเขียนว่า “มาเรียนไม่เข้าแถวเพื่อรับอาหารว่างในเวลาพัก

6. ในสัญญาต้องกำหนดรายละเอียดให้ชัดเจน และระบุอย่างเฉพาะเจาะจงถึงพฤติกรรมและผลกรรมที่จะได้รับ รายละเอียดดังกล่าว ได้แก่

- ระบุว่า ใคร ทำอะไร เมื่อไหร่ ที่ไหน
- ระบุถึงตัวเสริมแรงที่ให้อัตราที่ให้ คือบอกคะแนนที่ได้เป็นรายบุคคลและให้การเสริมแรงตามที่ระบุไว้ การบอกคะแนนแก่เด็กเป็นวิธีการให้ข้อมูลย้อนกลับ และเป็นตัวแนะให้เด็กกระทำพฤติกรรมที่พึงปรารถนาเพิ่มขึ้น พร้อมกันนี้เป็นการเสริมแรงให้เด็กมีความกระตือรือร้นที่จะทำสัญญา (Stuart 1971 Quoted in Kazdin, 1984 : 112)
- ระบุถึงการลงโทษด้วยถ้าเด็กไม่สามารถทำได้ตามที่สัญญาไว้ เด็กจะรู้ล่วงหน้าเลยว่าตนเองจะถูกลงโทษเช่นใด ถ้าไม่ทำตามสัญญาที่กำหนดไว้เพราะเป็นข้อตกลงร่วมกันของทั้ง 2 ฝ่าย (สมโภชน์ เอี่ยมสุภานิต, 2543 : 206)
- ระบุถึงรางวัลพิเศษหรือ โบนัสที่เด็กจะได้รับเมื่อกระทำพฤติกรรมตามสัญญา อย่างสม่ำเสมอเป็นระยะเวลาานพอสมควร ซึ่งจะเป็ประโยชน์ในโปรแกรมการปรับพฤติกรรมที่ใช้ระยะเวลายาวนาน (Stuart 171 quoted in Kazdin, 1984 : 112) อีกทั้งเป็นการช่วยไม่ให้เกิดการขาชินต่อสัญญา

7. ในสัญญาต้องระบุวันเริ่มต้นสัญญาและวันสิ้นสุดสัญญาอย่างแน่นอน ซึ่งสัญญาส่วนใหญ่จะเริ่มต้นใช้เมื่อได้มีการเซ็นชื่อแล้ว หากกำหนดสิ้นสุดสัญญาแต่ผู้ใช้ยังต้องการใช้ต่อไปอีกก็ให้ต่อสัญญาใหม่

8. ในขณะที่ดำเนินการใช้สัญญาเงื่อนไขเมื่อผู้ถูกปรับพฤติกรรมปฏิบัติตามสัญญาที่ได้ตกลงกันไว้ผู้ทำการปรับพฤติกรรมควรให้การเสริมแรงทันทีหลังจากพฤติกรรมนั้นเกิดขึ้น

9. เมื่อผู้ถูกปรับพฤติกรรมทำตามสัญญาแล้วนอกจากให้การเสริมแรงในข้อ 8 แล้วควรให้การเสริมแรงทางสังคมด้วย เช่น การชมเชย เพื่อให้เขามีกำลังใจและเห็นคุณค่าของความพยายามของตนเอง การเสริมแรงด้วยวิธีอื่นๆหากใช้ร่วมกับการเสริมแรงทางสังคมจะช่วยให้พฤติกรรมนั้นคงอยู่ได้นานต่อไปการใช้สัญญาเงื่อนไขก็จะมีคามหมายน้อยลง

10. สัญญาที่ดีเมื่อทำแล้วต้องมั่นใจว่าจะ ได้รับความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของสัญญานั้น และควรพิจารณาให้การเสริมแต่งพฤติกรรม (Shaping) ร่วมด้วยเพื่อให้มั่นใจถึงความสำคัญของการใช้สัญญา

11. การทำสัญญานั้นจะต้องทำขึ้นจากการตกลงยินยอมร่วมกัน คือ ทั้งสองฝ่ายต้องได้รับความยุติธรรม ความพอใจจากสัญญานั้น

12. หากต้องปรับปรุงสัญญาหรือเริ่มใช้สัญญาใหม่ให้พิจารณาจากกรณีต่อไปนี้

- สิ้นสุดกำหนดเวลาใช้สัญญา
- ได้ทำการปรับปรุงพฤติกรรมเป้าหมายสำเร็จลงแล้วและจะเริ่มขั้นต่อไป
- การดำเนินการตามสัญญาที่ผ่านมาไม่ได้ผล

13. ในขณะที่ดำเนินการใช้สัญญาเงื่อนไขควรมีการบันทึกพฤติกรรมเพื่อเป็นข้อมูลแสดงว่า การใช้สัญญาเงื่อนไขนั้นมีการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมเป้าหมายหรือไม่

14. เมื่อผู้ถูกปรับพฤติกรรมมีพฤติกรรมตามที่ระบุไว้ในสัญญาอย่างสม่ำเสมอแล้วเขาได้รับการเสริมแรงทางสังคมจากสภาพแวดล้อมรอบๆตัวซึ่งตัวเสริมแรงทางสังคมนี้มีผลให้พฤติกรรมของเขาเกิดสม่ำเสมอและคงอยู่หากเป็นเช่นนี้แล้วก็สามารถถอดสัญญาได้คือไม่จำเป็นต้องทำสัญญาอีกต่อไป

ภาพประกอบ 3 ตัวอย่างสัญญาเงื่อนไข

ตัวอย่างสัญญาเงื่อนไข	
วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....	
สัญญาฉบับนี้เป็นข้อตกลงระหว่าง.....(เด็ก).....และ.....(ครู).....	
วันที่เริ่มต้นของสัญญา.....และสิ้นสุดสัญญา.....	
สัญญานี้จะได้รับการทบทวนในวันที่.....ข้อความในสัญญามีดังนี้	
นักเรียนจะ.....(พฤติกรรม).....	
ครูจะ.....(ตัวเสริมแรง).....	
ถ้าหากนักเรียนทำตามที่กำหนดตามข้อตกลงนี้แล้ว นักเรียนจะได้รางวัลจากครู	
โดยไม่มีข้อแม้	
ลงชื่อ.....	
(เด็ก)	
ลงชื่อ.....	
(ครู)	

6.3 ข้อควรพิจารณาในการใช้เทคนิคการทำสัญญาเงื่อนไข

ประเทือง ภูมิภัทราคม (2540 : 170-171) ได้กล่าวถึงข้อควรพิจารณาในการใช้เทคนิคการทำสัญญาเงื่อนไขไว้ว่า

1. ในการใช้เทคนิคการทำสัญญาเงื่อนไขนั้นผู้รับการปรับพฤติกรรมมีส่วนร่วมในการกำหนดเงื่อนไขในโปรแกรมการปรับพฤติกรรม การมีส่วนร่วมในการกำหนดข้อตกลงจะมีผลทำให้ผู้รับการปรับพฤติกรรมปฏิบัติตามมากกว่าที่บังคับให้ทำ
2. ในการตกลงทำสัญญาเงื่อนไขผู้รับการปรับพฤติกรรมและนักปรับพฤติกรรมสามารถต่อรองกันได้จนกระทั่งทั้งสองฝ่ายพอใจร่วมกันมีผลทำให้ผลกรรมที่กำหนดไว้ในโปรแกรมการปรับพฤติกรรมเป็นผลกรรมที่บุคคลพึงพอใจซึ่งทำให้มั่นใจได้ว่าจะไม่เกิดผลข้างเคียงในทางลบตามมา

3. สัญญาเงื่อนไขที่ตกลงทำกันสามารถเปลี่ยนแปลงแก้ไขได้ตามความจำเป็น ดังนั้นเทคนิคการทำสัญญาเงื่อนไขจึงเป็นเทคนิคการปรับพฤติกรรมที่สามารถยืดหยุ่นได้สูง
4. การทำสัญญาเงื่อนไขมีการระบุเงื่อนไขที่ชัดเจนทำให้ผู้รับการปรับพฤติกรรมรู้ว่าตนควรทำอะไร

6.4 ข้อดีและข้อจำกัดของการทำสัญญาเงื่อนไข

การทำสัญญาเงื่อนไขเป็นวิธีการที่ใช้การเสริมแรง การลงโทษและการให้รางวัลพิเศษ มาผสมผสานกันและเป็นวิธีการที่ไม่สลับซับซ้อนใช้ได้ง่าย ข้อดีของการทำสัญญาเงื่อนไข ได้แก่ (สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต, 2543 : 110)

1. เด็กมีส่วนร่วมในการวางแผนและดำเนินงานของโปรแกรมการปรับพฤติกรรมซึ่งจะทำให้มีความอยากที่จะปฏิบัติตามมากกว่าที่จะถูกบังคับ อีกทั้งจะทำให้โปรแกรมได้ผลดียิ่งขึ้น
  2. ผลกรรมที่กำหนดในสัญญาจะไม่มีลักษณะเป็นสิ่งที่ทำให้เด็กเกิดความไม่พึงพอใจ เนื่องจากตัวเองสามารถทำการต่อรองได้
  3. สัญญาเงื่อนไขนั้นมักจะยืดหยุ่นได้ และสามารถต่อรองเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสมของสภาพการณ์
  4. การทำสัญญานั้นเป็นการบอกเงื่อนไขที่ชัดเจนทำให้เด็กรู้ว่าควรแสดงพฤติกรรมอย่างไรและจะได้รับผลกรรมอะไร
  5. การทำสัญญาเงื่อนไขนั้นจะเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองและลูกของตน หรือครูกับนักเรียนในการที่จะร่วมกันแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น
- สำหรับข้อจำกัดของการทำสัญญาเงื่อนไข คือ
1. ไม่สามารถใช้ได้กับผู้ที่มีความพิการทางสมองหรือผู้ที่ไม่เข้าใจความหมายของสัญญา
  2. หากกำหนดเงื่อนไขข้อตกลงไม่ละเอียดและไม่ชัดเจนทำให้เกิดปัญหาและไม่สามารถดำเนินการตามสัญญาได้
  3. ผู้ทำการปรับพฤติกรรมไม่สามารถติดตามสังเกตผู้ถูกปรับพฤติกรรมได้ตลอดเวลา ถ้าหากผู้ถูกปรับพฤติกรรมไม่ซื่อสัตย์ก็อาจเป็นผลให้พฤติกรรมที่ต้องการเปลี่ยนแปลงไม่บรรลุตามเป้าหมาย

6.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้สัญญาเงื่อนไข

6.5.1 งานวิจัยต่างประเทศ

White-Bakburn และคณะ (1977 : 312) ได้ศึกษาการใช้สัญญาเงื่อนไขในการลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ และเพิ่มความสนใจการเรียนของนักเรียนเกรด 6 จำนวน 6 คน โดยแบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็นสองกลุ่ม กลุ่มละ 3 คน คือ กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมนักเรียนกลุ่มทดลองจะได้รับการทำสัญญาเงื่อนไขเป็นรายบุคคล นักเรียนกลุ่มควบคุมได้รับการเรียนการสอนตามปกติซึ่งกลุ่มทดลองจะทำสัญญาเงื่อนไขกับอาจารย์ผู้สอน และในสัญญาได้ระบุถึงพฤติกรรมที่นักเรียนจะต้องปฏิบัติ และผลกรรมที่นักเรียนจะได้รับหลังจากที่ได้แสดงพฤติกรรมแล้วและสามารถเลือกรางวัลและการลงโทษที่แต่ละคนจะได้รับด้วยผลการวิจัยพบว่ากลุ่มทดลองปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายในแต่ละวันได้มากขึ้น และเร็วยิ่งกว่าเดิมทั้งมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมลดลง มีคะแนนสอบในแต่ละสัปดาห์เพิ่มขึ้นมากกว่าเดิม

Schwartz (1977 : 655) ได้ศึกษาการใช้สัญญาเงื่อนไขเพื่อเพิ่มความสามารถในการอ่านของนักเรียนเกรด 7 จำนวน 260 คนที่มีคะแนนจากการทดสอบการอ่านก่อนการทดลองใกล้เคียงกันได้แบ่งนักเรียนออกเป็นสองกลุ่ม คือ กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มทดลองจะทำสัญญาเงื่อนไข และเลือกหนังสือในการอ่านเพื่อเพิ่มความสามารถในการอ่านได้จากผลการวิจัยพบว่านักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนทดสอบการอ่านสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุม

Kalley และคณะ (1982 : 447 – 454) ได้ศึกษาการใช้สัญญาเงื่อนไขในการปรับผลการเรียนของนักเรียนจำนวน 13 คน ซึ่งมีอายุเฉลี่ย 18 ปี เด็กในกลุ่มตัวอย่างนี้ต้องออกจากโรงเรียนระหว่างการเรียนชั้นมัธยมศึกษาเนื่องจากสาเหตุต่างๆ เช่น ไม่สนใจเรียน มีปัญหาครอบครัว ดั้งครกร์ และปฏิบัติผิดกฎระเบียบของโรงเรียน โดยเด็กแต่ละคนที่อาสาสมัครเข้ารับการทดลองต้องเข้าเรียนพื้นฐานสัปดาห์ละ 2.5 ชั่วโมง และฝึกอาชีพอีกสัปดาห์ละ 2.5 ชั่วโมง เพื่อนำความรู้จากการเรียนไปสอบเทียบเพื่อรับประกาศนียบัตรระดับมัธยมศึกษา นักเรียนแต่ละคนได้รับค่าตอบแทนเป็นเงิน 2.5 ดอลลาร์ต่อ 1 ชั่วโมงที่เข้ามาเรียนในห้องเรียนในระยะสั้นฐานนักเรียนแต่ละคนทำงานที่ครูส่งลงสมุดตรวจได้คะแนนและคืนสมุดไปให้นักเรียนทบทวนทุกวัน และครูปฏิบัติต่อเด็กตามปกติ คือ ดักเตือน คุ หรือชี้แนะในระยะต่อมาเป็นระยะของการทำสัญญาเงื่อนไขนักเรียนที่ได้รับเงินตอบแทนตามจำนวนของงานที่ทำได้ถูกต้องโดยครูและเด็กตกลงกันในอัตราของจำนวนข้อและจำนวนเงินที่ได้รับในสัญญาเงื่อนไขระบุเป้าหมายได้ทุกวัน จำนวนเงินเพิ่มขึ้นตามไปด้วยผลการทดลองพบว่าเด็กเข้ารับการทดลองทุกคนสามารถทำงานได้ถูกต้องเพิ่มขึ้นในระยะการทำสัญญาเงื่อนไข

6.5.2 งานวิจัยในประเทศ

สำหรับการวิจัยในประเทศไทย ดวงแข ฌ. สงขลา(2538 : 61-65) ได้ศึกษาถึงผลการเปรียบเทียบของการใช้แรงเสริมทางสังคม และการใช้สัญญาเงื่อนไขที่มีต่อระเบียบวินัยในชั้นเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลสงขลา จังหวัดสงขลา ปีการศึกษา 2534 ที่มีระเบียบวินัยในชั้นเรียนต่ำ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเสริมสร้างประสบการณ์ชีวิตต่ำ ชาวปัญญาปานกลางและฐานะเศรษฐกิจของครอบครัวอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 16 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 กลุ่มละ 8 คน กลุ่มทดลองที่ 1 ได้รับแรงเสริมทางสังคม และกลุ่มทดลองที่ 2 ได้รับการใช้สัญญาเงื่อนไข แบบแผนการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสลับผลการทดลองพบว่านักเรียนที่ได้รับแรงเสริมทางสังคมและนักเรียนที่ได้รับการใช้สัญญาเงื่อนไขมีระเบียบวินัยในชั้นเรียนมากขึ้น

ต่อมา มนทิพย์ สุครุชมาน (2543 : 33-47) ทำการศึกษาเปรียบเทียบผลของการใช้สัญญาเงื่อนไขและการใช้แรงเสริมทางสังคมต่อพฤติกรรมการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเทศบาลวัดพระราม จังหวัดนครปฐม ที่ได้รับการประเมินพฤติกรรมการเรียนวิชาภาษาอังกฤษต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ที่ 25 จำนวน 18 คน แบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มควบคุม 1 กลุ่ม กลุ่มทดลองที่ 1 ได้รับการใช้สัญญาเงื่อนไข และกลุ่มทดลองที่ 2 ได้รับการใช้แรงเสริมทางสังคม กลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่มได้รับการบันทึกพฤติกรรมการเรียนวิชาภาษาอังกฤษสัปดาห์ละ 2 ครั้ง ครั้งละ 5 นาที รวม 20 ครั้ง ผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่ได้รับการใช้สัญญาเงื่อนไขและแรงเสริมทางสังคมมีพฤติกรรมการเรียนวิชาภาษาอังกฤษหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองซึ่งนักเรียนทั้ง 3 กลุ่มมีพฤติกรรมการเรียนภาษาอังกฤษแตกต่างกัน โดยที่นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการใช้สัญญาเงื่อนไขมีคะแนนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการเสริมแรงทางสังคมและกลุ่มที่ได้รับการสอนแบบปกติ